

לך מי שילוח אותך. אמר להם ומי הוא המלוח אתכם. אמרו לו המלך שבקשנו ממנו ושאלנו מאתו ללוותנו מיום היותנו בעיר הזאת, ולא ראינוך אתה שהיית שואל על זה מעולם. אמר להם משונעים, ומי שהוא קורא אותו בעת הבטחה הלא כל שכן שיקוהו בעת המגור, אפילו אם לא יפתח פיו בזה, והוא שעונהו בעת השלוה הלא ראוי לו שיענהו יותר בעת הצרה, ואם אתם מוענים שהוא משניה עליכם בעבור שאתם מרוממים אותו, היש בככם מי שקבל עליו מה שקבלתי אני, ומי שמרומם אותו כמוני "בסבל" ("ל"א וסבל) מן הצער בעבור שמור מצותיו מה שסבלתי ("ל"א אני), וגוהר מן הטומאה בעת זכרון שמו מה שגזרתהי ("ל"א אני), או מי שחלק כבוד לשמו ולתורתו מה שחלקתי ("ל"א אני). וכל אשר עשיתי במצותו ובלמדו, ואתם מרוממים אותו מהקשה וסברא ואינו מאכד שרכם, ואיך יעובני בהליכתי בעבור שלא הוצאתי הדבר כפי כאשר עשיתם אתם, מפני שבבחתתי בצדק. וזה הרמיון אמנם הוא למי שהתעקש ולא קבל דברי רבותינו. ואם לא, הנה תפלותינו כלם מלאות מזכר העולם הבא, ודברי רבותינו שקבלו מהנביאים מלאים מהגבלת גן

עדן

קול יהודה

אוצר נחמד

אם יצאל לומר שימותו מיתת עולם ואין להם חלק בעוה"ב, וגם משני שאין רוב חפלתם על עולם הבא: ובי שהוא קורא אותו בעת הבטחה. סמך קרב איתו בעת שעת עדיין בעיר ומקנץ שיבא אל ביתו: כל שכן שיקוהו בעת המגור. כ"ש שגום קקוס לחדם סכוח שהמך ישמור אותו בעת שיגור וניזם להם: אפילו אם לא יפתח פיו. אשיל נחש לא ישאל כלום מן המלך כעמנו בעמנו שומר אותו: והוא שעונהו בעת השלוח. לומר משניה עליו כשעומם בעת שגורו שלא יחסר דבר, כ"ש שישיג עליו כיום רשע וסכנת כשנש: אולם מרוממים אותו. אולם מפנים שיגורו ונגלל סגור דברים בעמלם אדם מקיים הסגולה סכוח: היש בככם מי שיקבל עליו וכו'. הלא עשיתם שישיג עליו בעבור שקבלתי עלי עונות חמקן תמיד: ובי שמרומים אותו כמוני בסבל מן הצער. ואם יש מי שמרומם אותו בכל נפשו ויסקול בעבור עונותיו, ער, וזה האות על הרוממות האמתית, שלולא אז לא היה כולל צעם עבור עונות המלך: וגוהר מן הטומאה בעת זכרון שמו. כי אכור לאיש יצאל להסתכל עלי גילת ידים, וזה טורח מעשי בעבור רוממות סכוח: או מי שחלק כבוד לשמו ולתורתו, וכן אי סכול סיכודי מן החיפוף ומגורו בעבור כבודו: וכל אשר עשיתי במצותו ובלמדו. כל מעשי שעשיתי סכול סכוח עליו המלך, ובלמדו לא ארים ידו ורגלו בכל דברי, וכן יודע הרכה מגדולתו יותר מכם: ואתם מרוממים. משכחים: מהקשה וסברא. כי לא קבלתם חלק מן השמים, רק אדם נדיים יבדק לכם נחמים ותפלות חמלי גן עונות: ואינו מאכד שרכם. לוי דעמס: מפני שבבחתתי בצדק. ידעתי כי המלך צדקו ישמור לי שער עונותי וישיג עלי בדרך סוס המסוק: וזה הרמיון אמנם הוא למי שהתעקש. ר"ל תפול סוס כוח עולם לפי דברי המתקשש ואומר שאין חפלתנו כשנכם עשרה זכרון עולם

וכל אשר עשיתי במצותו וכו'. ר"ל כל מה שעשיתי היה כפי המורה והמורה וגדול המעוה ועשה כו', כמו שזכר בראשון סימן ע"ט הדברים אשר יסור לקבל השמים האלהים אינם יכולת אדם ולא יוכלו לשער וכו', וכן יאמר סימן כ"ג שאין מתקברים אל האלהים כי הם במצות האלהים עמם וכו': ואינו מאכד שרככם וכו'. כלמרו ברשעו מי ק"ל אין אנתו שוליים המלך אדם גמול מעשיו הטובים מאלים אומם שיהיה, וכן אנתו רוחים הטובה המורה לעם הקרונים בחייהם ולא עורכים מעלם אלל האלהים אחרי מותם בערך ההוא, ע"כ. והטעה לומר אם לא מאכד שרככם כ"ש שלא ימע שכרי הראוי על עבודתי הנאמנה, עם היות שלא הולחתי מפי מלין לבקש על ככה, שהטעה בזה היה רוב כשהיו צדקו אשר לא ימע טוב מתעליו: ואם לא וכו'. ר"ל ואם לא החקשקש בזה אך הוא רואה לקבל דברי רבותיו: הנה תפלותינו וכו' ודברי רבותינו וכו' מלאים מהגבלת גן עדן וכו'. ומקום בילוחו הוא בראשון סימן קפ"ו. וזולם לבי שחררה על מה מאלת המלך בקדומת עשרים בחפלתיו וזכרון מותם מהעו"ב, וכנה החכר מלא צפוי למחר שהחפלתיו כלם מלאות מזכר העו"ב. ואם החמר אין זה רק אלל הכלתי מהתקש בקבלת רבותיו כי לו לבדו יתגלו אפומת אך מלא החפלתיו מזכרו, זו קשה מן הראשונה, כי איככה נוכל ורליתו שקבלת ר"ל המלא בין החפלתיו כלל אורה מזכר העו"ב אם המלך דבר בקדומת שאין

וד

סכ, ואשילו לו יסיה כדבריו אין מוס טענה עליו: ולא קבל דברי רבותינו. מהם סכויורו הרכס מועיני גן עולם וגיאים. וזכר חודר איתו שאין אנתו שלמים כהאמנה השאלת כנסת, וכמו שעשן סכויור בתחמ"ח ס"י ק"ד כלמרו אני רחא שיודי ואלהם שמים מיעודים, והחכר הסיב עליו עד סימן קע"ו שש זכר דברי חמ"ל מיעיני גן עדן וגיאים: ואם המלך ר"ל מי שאיני מתקש לבקך אחר מועיני אלל כוסט כלמם, ודלוי שאלו הכוונות, שסוף ויחא כי כרכם כל זמן ספלותיו מעיני עולם כה"ל (שיין נקל וכוה"ל): הדברי רבותינו שקבלו מהנביאים. לומר אמ"ש שאינו נכר מענין עולם סכא כיכאר כדברי הנביאים, סנה רבותיו סספרו הרכס בזה ודלוי סהיה קבלה כיום מן הנביאים, כי לולא הנביאים שידע מה נבואתם מי עלה שמים וירד ורבותיו מנין להם זה: מהגבלת גן עדן. לומר עיניו הסיומד לו: משאן ובגבלת אם

עדן וניהנם כאשר בארתי לך. וכבר ספרתי לך מה שעושה החסיד בזמננו זה, והיאך אתה סבור שהיה בזמן ההצלחה ההוא, ובמקום האלהי, ובתוך העם ההם, ששרשם אברהם יצחק ויעקב, והם סגולתם, מוטבעים על הצניעות אנשים ונשים,

אין

אוצר נחמד

קול יהודה

ספר וקדשו: כאשר בארתי לך. במאמר א' סי' קפ"ו: וכבר ספרתי לך מה שעושה החסיד וכו'. כסי' ה' מה המאמר, ועד לאן נחשלו הדברים מספרי מעשה החסיד בזמננו: והיאך אתה סבור וכו'. כלומר מה אתה יכול לדון מעשה החסיד בזמן ההצלחה שהבית הקדוש היה על מנוו: ובמקום אלהי. כירושלים עיר הקודש: ובתוך העם ההם. אשר זרע קודש מנחם: מוטבעים על הצניעות. כעטנם היו לעמים. כמאמר חז"ל שם היוהם בגלות מר כמזרים עמ'ו היו גדורים מן החלוצים, שאתם סיפה

זה כי אם נדבר מנועם, והלא לפי רוב ולפי מיעוט מאי דהוה הוה ומה חוסיף הוה חסן בדבר הזה קבלת רבותיו, אכן בעיני ישיבוי כי הדמך שניהם יודעים כי בא זכרון העוה"ב פעמים רבות בתפלותיו, שהרי בתחלת המאה ברובה כהוב לאמר אי עמל למי העוה"ב. ושם נאמר אלו דברים שאדם אוכל פירותיהם צה"ב והקדן קיימת לו לעוה"ב וכו', חנא דבי אליהו כל האומר הלכה ושוהה בה מובטח לו שהוא בן העוה"ב וכו', ברוך אליהו שבראנו לכבודו וכו' וזכה להלמוד מורה ולמעשים טובים ולהיו

העוה"ב, וזה עלמו כלל כסדר קדושה המאמר בכל יום ובזמירות נריע לו אתה הוא צבולם הזה ואתה הוא לעולם הבא, וביולר שבה אין ערוך לך ה' אליהו בעולם הזה ואין זולתך בעולם למי העולם הבא, וזאת אלו. אולם המחשקש בקבלת רבותיו יוכל לומר שאין זה עולם הנשמות, רק הם ימים טובים מאלו שאנו מקיים את עה בואם בימות המשיח או אחר כך וקורא להם שם העוה"ב. אך מי שקבל דבריהם ז"ל המלאים בנצילות נן עדן וניהנם, כמו שהבאר בראשון סימן קפ"ו, נקל הוא לגמול ולהאמין כי על עולם הנשמות אנהו נשאים את נפשם בזכרון העוה"ב. והנה מאמר המך על מיעוט זכר העוה"ב בתפלותיו אין ענינו על העלם המלוח הללו ממנו, כי הלא ידע מתיחותם בתפלותיו כפולות ומחולפות כהנה וככה, לחנם על זכרון העוה"ב בנשמות אחר המוה היה דברו, שאם יתבאר אמרו עוה"ב על ימי ההצלחה המקווח אחר ימות המשיח, כרי לא תבאר לפנינו בליה את גוייהו ודחתנו בעסקי חיי שעה ואין בתפלותיו זכר עולם הנשמות כי אם מעט, כלינו האמר בנרכה אלהי תמה אתה נפחה בי ואתה משמרה בקרבי אתה עמיד להחירה בי לעשות לבא, וכן התייה המתיח החזרת ב"ה נברוח מורה על שאלתם הפעל אחר המוה. והבאר ביאר לו שאלל המקבל דברי רבותיו לא יוספק היות תפלותיו מלאות מזכר עיני העוה"ב כאמור. ואתה ידעה את אשר נחלקו בזה הרמב"ם והראב"ד, שהרי לדעת הרמב"ם פרק ח' מהלכות השוהב, עולם הנשמות שאחר המוה נקרא עולם הבא, ולדעה הראב"ד עולם הבא יקרא עולם החייה. וכבר כהז שם מרבי"ם קאר"ו חז"ל, ואריך לו ישנן לדעת הראב"ד דעה"ב היינו עולם שחמר החייה היאך יחישב מימרח דרב העוה"ב אין בו לא אליהו וכו', ע"כ. אולם הרב ו' הסדאי נספר אור ה' מאמר ג' כלל ד' האריך בדרוה הזה והעלה ישנן על דעה הראב"ד גם העיר על שחורף שם עוה"ב בדברי חז"ל, אלו המשיינים ידעוהו: וכבר ספרתי וכו'. מאז הוהל לקרוה בשם החסיד חמרו סי' ו'. החסיד הוא המהר במדינהו וכו' ומן הוה והלאה עד מקוה זה אשר שמהו לחוסה הספור הזה המעולה: ודיאך אתה סבור שהיה בזמן ההצלחה ההוא וכו'. כבר העירויקו סימן י"א כי עס היות ספורו על מנהר החסיד שלא בזמן הבית ובמקומו המוצלח, מכל מקוה דבר על אודותיו בנמה פרטי עניינם נחלים בזמן ההצלחה בארץ ישראל, ושם הראייןק פעמו למרחות עיני. ומה שזכר היה זמן ההצלחה והמקוה האלהי והעם האוה, כן יך כל עמח שגא דוגמתו סימן ח' באמרו חבל בהמאם שהינה בארץ הקדושה בעם המוכן לגבולה וכו', ושם נאמר אך בזמן הזה ובמקוה הזה והעם הזה וכו': והם סגולתם. ר"ל כי עס בני ישראל סגולתם של אבות ארע קדש מנבחה, וטבע מקוה המלח בעם ו' והנכ מהם, ולחמרו עליהם בראשון סימן מ"ו והלה היו לב האדם וסגולתו ולכל אחד מהם היו בניים והשאר כקליפות כ' ראויים לעיני האלהי תבנה ההלכות בקהל רב. וכבר קדקיים שם סימן כ"ו וההתברות כבודו אלינו בעבור שחנחנו נקראים הסגולה וכו'. גם בסימן ז"ה אך על בלי ספק סגולה וכו'. או יראה שהלכות הן הן אשוי סגולתם של ישראל אשר בהם יחפארו: מוטבעים על הצניעות וכו'. כי ניסו אל אברכה אברהם ולא שרה תחוללם, שמהלם הנצטוה טוסהם ש, עד שחמר אברכה לשרה אשהו כאשר הקריב לבא מזרימה הנה גא ידעתי כי אשה יספה מרחא אח, ובא נאורס ז"ל פליו שעד עכשו לא הבר בה מרוב ליטעות. עוד אמרו במציעה פ' הכורח את הטועלים ויאמרו אלו איס שרה וגו' ויאמר הנה בלה, להודיע ששרה אמת לעושה היסה, ע"כ. וכחוב מפרש שחן ברבקה ותקח הצעף והחלם, ואין קריך במה יצאחם שיהי עולה תמימה. וליעקב שמחה מה שפרוה בזמן ההנבחה אתם במקוה החסד, ולולא רוב הצניעות שלו כי היתה כוחה בישראל, וכבר אמר'ל לחמו כחי ורשמינו אורי שתיחה פסחו רששוה. ובפ"ק דמגילה ח"ר אלעזר מאי דתיב לא יגרע מזדיק עיט ואח מלכים לכסא, בשכר ליטעות שתיחה

אין עולה בלשונותם, והחמיד ביניהם מודרך ואין נפשו מתלכלכת בדברי הנבלח שישמע אותם מהם, ואין תלית בנופו ובבגדיו טומאת זיבות ונדות ושרצים ומתים וצרעת וזולת זה, בעבור שהיו דבקים בקדושה ובטהרה, וכל שכן מי שהיה שוכן בעיר השכינה, ואיננו פוגע כי אם כרות על מדרגות הקדושה, מכתמים ולוים ונוזרים והכמים ושופטים ושוטרים, או יראה המון הונג בקול רנה ותודה בשלש פעמים בשנה, ואיננו שומע כי אם שיר ה', ולא רואה כי אם מלאכת ה', וכל שכן אם יהיה כהן או לוי יהיה מלחם ה' ועומד בבית ה' מנעוריו כשמואל, ואיננו צריך לבקשת המחיה ומתעסק בעבודת ה' כל ימיו, מה אתה סבור במעשהו ובזכות נפשו ותקון מעשיו :

כב אמר הכוזרי זאת מדרגת התכלית, אין אחריה כי אם מדרגת המלאכים. ובדין מקיים לנבואה בכמות הקבול הזה, כל שכן עם המצא השכינה.

וכמו

אוצר נחמד

סיפה ופרסום הכמוז : והחמיד ביניהם מודרך . מי שאחזק במדת החסידות נתון עם קדוש כוס ודלי שוכה נפשו מלך , כענין שדרכו על ספוק לזיק תמים סיה בנחורויו , אליו סיה בנדות לזיקים כמה סיה לזיק : בעיר השכינה . יושלים פיר הקדוש : על מדרגות הקדושה מכתמים וכו' . כלומר כל כת מהם קדוש לפי זככם לעבודת : המון הונג . קצון הטעם הכאילו לירחלים בשלש פעמים בשנה : יהיה חסידים ה' . וסוף לזיק פניו לעבודת ה' כל ימיו ואין דבר מערוד אורו : בשמואל . שמואל כניחא כמ"ס ויבש סע דר עולם (ט"א א') ונדלי קך סיו רכים מתגלים בנים ה' מנעוריהם : ובזכות נפשו . בנרות ופסו :

כב זאת מדרגת התכלית אין אחריה . כלומר אין למעלה מזה מדרגת המלאכים כשלמות האדם , מלבד סמלךן שהוא למעלה מזה מדרגת בעוד שהחידו חי , אונס לחר המוח המז' כי גדולים לזיקים ממלאכי השמים : ובדין מקיים הנבואה . אין זה מדרגת הכאילו אם אבשים כאלה מיכנים עמם ומקיים שיתנאלו : כל שכן עם המצא השכינה . ר"ל בנזון שהיו המלאכים לזיקים והיו שומרים עבודת בית אלוהים וכו' ה' אונג בנות הגדול , כענין שנאמר (מ"א ח') ולא ילכו כהנים לעמוד לשרת משם העני כי מלא כבוד ה' את בית ה' , כי אילינו בזמן המלכים הרשעים כמו אחאב ומנשה שהעמיד אלם כהילים ובעטו עבודת בית

קול יהודה

פסיקה ברחל זכמה שילא ממנה שאלו וכו' . ובשנת ט' זכמה זכמה ויאלה הפליגו זכמה איש ואשה אשר החזיקו במדה זו , כאלמדים עם , ח"ד מעשה באלה אחד ששאל אשה גדמת אלף הכיר כה עד יום מופת , אמר רבי בוא וראה כמה לטעיה אשה זו שאלה הכיר בה בעלה , ח"ל רבי מיחא זו דרכה כך אלף כמה לטע איש זה שאלה הכיר באשתו , ע"כ . ועל מדה זו היה אלו עשוק משפט והטבה הסד והאנע לבת עם אלהיך : אין עולה בלשונותם . כחמחר הנביא (לפניה ג') שפירית ישראל לל יעשו עולה ולל ידברו כוז ולא ימלא פיהם לשון הרעמים : והחמיד ביניהם מודרך . כי לא יארת למכרה עם פועלי און , רק יתחבר חמיד עם חמימי דרך הכולבים בלחמות יושב , וזה הפך מה שיקרהו בזולת זה , כאמרו למעלה סימן ה' ולל אשר תרמק עם המלכה מהנפש היא הולכת וקודרת כמה שטוגע אותה מעסקי העולם , כ"ל אם יביארה סאורך להכרת נערים ונשים ורעים וישמע מה שיעביר זכות נפשו מדברים כעורים ונוגים שחפה הכפס אליהם ולל יוכל למשול בה , ע"כ . ולל כל זה הוא טעם אה נפשו בכל מה שאכר כאלן עד סוף הפסקא .

י כעוד חרבת נערים וכו' אמר חמלה וכהן העם כהם וכו' , וחמך ר' אמר ולאינו טענה כי אמר כמות וכו' . וכעוד הכניסה שחפה הכפס אלהי אמר ולאינו שומע כי אם שיר ה' , וכעוד עסקי העולם אשר ולאינו צריך לבקשת המחיה וכו' : המון הונג בקול רנה וכו' . אחרת ואשפכה עליו נפשו כי אשנור כך אדרס עד בית אלהים בקול רנה ותודה המון הונג : וכל שכן אם יהיה וכו' . ר"ל הכסיד היה שהסבור על אלוהויו : ואיננו צריך לבקשת המחיה וכו' . כי על עולה פי ה' יהיה שמה ומשפחן נבוח קא זכי : במעשהו . המורה אליו כמה שנינו לזין הכירו : וחזרת נפשו ותקון מעשיו . כמה חלוק :

כב בכמות הקבול הזה . ר"ל מהכמות בית הקבול והכניסה אשר בה חמדן אל מול קבלת הענין האלהי , מלשון אמרו סימן כ"ג ומה שהוא חלוי באלה הקבלות וכו' : כל שכן עם המצא

השכינה . נפש קויה בשלון כזה שילאח ממנו אפשרות חילואת הנבואה עם העדו השכינה , ורואה מה שיורה עליו מכת הכ"ס , והנה זה סותר מה שאמר בשני סימן י"ד בראשיתו כי המלא השכינה הוא הנלי בהנעת הנבואה למזן לה או שכבר מלא המזן הואו בעת המלאה . אכן עשיתי ישיבותי כי עוד שם המוקס שלישיה אמר חתן עמה הגעת הנבואה וזלתי החסים המוזכרות , והיו בדבריה המנינים לא"ה ומתקיימים לה עם היותו מולח לה . ועם היות ג"כ שאלה היה עם בזמן הבית כעוד שם ה' השכינה עליו וכמו שביארתי שם כל דבר גם מטעם אמרו סימן ה' שגם אחרי שהחל הנבואה הנקטת בהשקל השכינה יש תקוה להחמיד הנבואה

וכמו זאת תהיה העבודה שאין צריך עמה לפרוש ולהגזר. ואני מבקש ממך עתה שתבאר לי קצת ביאור במה שאצלך בקראים, כי אני רואה אותם משתדלים בעבודה יותר מהרבנים, ואני שומע טענותם יותר מכריעות ויותר ספיקות לפשט התורה:

כנ אמר החבר הלא הקרמתי לך ברברי כי ההתחכמות והסברא בתורה איננו סביא אל רצון האלהים. ואם לא, המשנים ואנשי הקדמות ובעלי הרהגיות והנגזרים בהרים ושורפי בניהם באש, משתדלים להתקרב אל האלהים, וכבר

קול יהודה

הנכונה בחלמטעה הדיקים שהם עמם יהיו מעין לשכינה, ובהמלטה יקנו הממלאים מדרגת הנכונה, וכבר זכרנוהו בשני במקומו המכר. ובכן נעשה מדהם לספק אשר עוררט: שאין צריך עמה לפרוש ולהגזר. ועץ סוף הדברים בראשיתן, שכן פתח דברי המאמר הזה יאיר בלחמו מנהג העובד אלנו איננו נגזר מן העולם וכו'. ואני מבקש ממך עתה וכו'. כי הלא כה דברו בסוף השני לאמר ואני מחלס פיך שמתקן עמי אל האר העובד אלהים אלכס ואח"כ אשאל אותך על עעמחכס על הקראים, ע"כ.

וכבר הודעתך טעם הקשור, כי אחרי ספורו על מנהג החסיד שהוא בגולה המבולה והוא הסבה הראשית להתחכמות הכבוד האלהי בלחמחנו כמו שהזכיר בשני סימן מ"ד, ראוי היה להבדיל בין הקודש ובין המל, בין עובד האלהים לאשר לא עבדו, שהוא הקראי הדומק רגלי שכינה, כמו שהחיד נעשה מעין אלה, וכמו שביארנו השתלשלות הסדר בראש המאמר עם מה שהוקדם על זה בפתחה הספר: כי לא רואה אותם משתדלים בעבודה וכו'. כי כל מנהג שהחיקו זה הקראים הם יותר זכירים זה מזולתם: ויותר ספיקות וכו'. שכן ספיקות רצון כל דורש מעל ספר ה' ליטב דמנו על פשטן מה שהטח עליו הדעה. וכן עוד מנהג זה בלשוננו בראשון סימן כ' דבמרו אף אינם מסיקים לטובי:

כנ הלא הקרמתי לך כי ההתחכמות וכו'. היה זה בראשון סימן ע"ט והבוזרי הובל שם לכלל האדלה עליו סימן צ"ח גם בשני סי' מ"ט, והכל נחבאר שם במקומו המים. והנה אמר זה על הקראים אשר מלכס ויאילו מלים ומגלים פנים בבורה שלא כהלכס, הורו והגונו מלב דברי שקר בניאור הכחבים על פי סדרתם וההתחכומה, וכמו שיצונו: ואם לא וכו'. הוא מאמר שזה לדבר הכוזרי בראשון סימן צ"ח ואם לא היה כן רוב בני אדם משתדלים אפילו החמה והקוסם וכו'. ופנה דברו בשני סימן מ"ט בלחמו ויהיו כל בני אדם משתדלים לקבוע תורם בזה שמניחם אליו הקשם וילינוהו עם ככל, ע"כ. וענין צבולו כי לא יהיחם כזאת כפי

אוצר נחמד

בית הגזול, עם כל זה היו הרבה נבואים בישראל: לפרוש ולהגזר. לבקש פרישות ומינות ממה שלא צוה הכורס: במה שאצלך בקראים. מה שלחם יודע להשיב על הקראים, וסם הספורים כבורה שבע"ט והולכין אחר פשט המקרא, ולכן נקראו קראים: משתדלים בעבודה יותר מן הרבנים. כל מה שסם מחזיקין למנוס הכרס מדקדיקן כס יותר מישראל. וכמו שאמרנו בכוחים (שם הם אינם ממתינים כבורה שבע"ט) כל מנוס שהחיקו כסן הכוחים הכרס מדקדיקן כסם יותר מישראל (כרס חונון): יותר מכריעות. בשל: ויותר ספיקות. יותר כהשגס, מלשון וזמנו אל הפק (הסלים ק"מ) כ"ל אויספירעט:

כנ הלא הקרמתי לך וכו'. במאמר ה' סימן ע"ט, והבוזרי הודס לו סימן צ"ח ובשני סימן מ"ט: ואם לא. ר"ל אם תאמר שההתחכמות האנושי מביא אל רצון האלהים: אנשי הקדמות ובעלי הרהגיות וכו'. גם אנשים הממתינים שהנגלו והכוכבים הם האלוקים וסם קדמונים לא כנראים ונעשים תורם ולשנמלכות לכורס ורמיות לפי דעסס: והנגזרים בהרים. נערכים ונחתיים מן הישוב ויושבים יערים, מלשון ארץ נורס: ושורפים בניהם באש. לירחאס: משתדלים להתקרב. הם המתחוקים להשקל אל האלהים, כי ודאי חושבים נעשו עובדס גדולס כשרוף בנייהם לירחאס, וכבר מוכסס שזה ענין מגונה מאד, וכבר אמר הכבוד על זה, ופן הדרוס לאלהים לאמר איכס יעבדו בנייהם האלה את אלהיהם ואתעס כן גם אני, לא תעשה כן לעלויך כי כל טעמס ה' אשר שנה עשו לאלהים כי גם את בנייהם ואת נבתייהם ישרפו באש לאלהיהם. את כל הדבר אשר אנני מנוס אפסס אותו תמרו לנשות לא חוסך עליו ולא תגרע ממנו. וישרפו מכואר, כן ירסס הליס בישראל ללמוד איכס פרישות וחסידות מתכניעיים ויחמר איכס יעבדו וגו' כלומר כמה משתדלים אלה ומדקדיקים בעבודתם ואף אני אעשה כמו ההשדלות והחסידות כס. ע"ל אמר לא תעסס כן לעלויך, לא תלמדו מדרכי עבודתם אפילו מה שבו ארסס לכם שהוד עבודת כבורה ופרישות, שפרי אדרכה אלה בחסידותם יורידים בלר שנה, שאפילו בנייהם ישרפו באש ואין לך עון גדול מזה וסם חושבים שסם עבודס גדולה והתקרבות לאלהים, א"כ הסיקס מזה על כיוול כסם על עבודתם שהרס בודס לעמנו מכלי תורס. את כל דבר אשר אנני מנוס אפסס וגו', איך רכאי לבקש מנות ועבודתם יותר ממה שזויתך. לא חוסף עליו ולא תגרע, שהספסס

מה שהעיד החכם והסיון: המשנים. הם הממתינים בשני אלוהים וכמו שביארנו בראשון סי' צ"ח: ואנשי דקדופות. נחבאר עיניס בשני סימן צ"ד: ובעלי הרהגיות. דברנו על אהודסם בראשון סימן ע"ט: והנגזרים בהרים. כבר זכר עיניס כהלה המאמר: משתדלים להתקרב וכו'. והיה ראוי לעולם השתלמסם וההתחכומסם שיוירדו עליהם כבוד טעמן סלסי, וחסו שוא ותפל כי לא פשה כן לכל גוי רק לפס

זכור אמרנו שאין מתקברים אל האלהים כי אם במצות האלהים עצמם, בעבור שהוא יודע שעורם ומשקלם וזמנם ומקומותם ומה שהוא תלוי באלה הקבלות, אשר בהשלמתם יהיה הרצון והדביקה בענין האלהי, כמו שהיה במעשה המשכן אשר אמר בכל מלאכה ממנו ויעש בצלאל את הארון, ויעש כפרת, ויעש יריעות, ובכל אחת מהם כאשר צוה ה' את משה רוצה לוטר בלא תוספת ומגרעת, ואין ברבר מהמלאכות

קול יהודה

אוצר נחמד

השמועה הוא כמו הגרשון וכל אחד: וכבר אמרנו. כפי ע"ס ממאמר א': שעורם ומשקלם וכו'. מנאר כפיטן טוכר: באלה הקבלות. נקבול המנות והמורה: כמו שהיה במעשה המשכן. שקב"ס טוס על כל פרט אשר ממלאכתו והקונו ודואי סבל סיס ע"ס ומתכווין ויבדק אשר עמק מחד, וסולן סיו הכנות והמנות ככדי שישיג כבוד ס' במשק: בלא תוספת ומגרעת. שסרי אל"ס שהדנות סרכס יותר מן סוכר לנחלס, כמו ממאמר והמלאכה סיס דוס לכל המלאכה לעשות אותה וסוכר, ולאמר מרוב סס לבוא מדי העבודס לנחלס אשר זוס ס', ומן סרואי סיס לסריא וסב לו כספ סתח סנחטס להלחור המלאכה בעשד וסמר, אך לא סיס רסוס כידוס להוכיף דבר אלוני לסנח, ועמ"ס יולו מסס ועיבדיו קול כמחמה למאר זוס ואסס אל יעש עוד מלאכה להרומח סקודס ויכלל ססס סריא: וירא

ש בחר לו יה ע"י המנות המנות תלוי מלתו ית'. וזה אמרו וכבר אמרנו וכו'. ועל כיוצא בזה קדקדק סרי"א ממאמר מלאכי וכל מקום מוקמר מונס למי וכו', כי לא אמר לו בלשון הכתוב ציטרלל אדם כי יקריב מסס קרבן לה' רק לשמן להבדיל בין העשה לו על פי מלתו ובין העשה לשמן אך לא על פי דברו: שעורם ומשקלם. נראה היותם כנגד כמותם ואיכותם שזכר בראשון סיפן ע"ס. והנה זהה אשר דברו הכותים בנחמה לבטל בנין בית המקדש אשר סרסס עליו המלך צדמס רבי יהושע בן הניחס כמסוכר צדמסותס רבס ס' ס"ד, כי לבנתו חלל דברו שיא מסיו על הבנות ועליו להסיל בו הגלי שמי מקומו לו עולקיסו עליו לו יגרשו ממנו חמס לחמות, כי בזה ימנעו מכנינו מבלי ספק להעדר ערכי המדות ויחסיסם ממנו. והיו על לבך דברי חז"ל בספרי שלם ככלי סדיוס כלי בית עולמיס, כלי הדיוס שוקלן אחד אחד ושוקלן יתן לאחד פעמים ומרוב פעמים ממעיס, אצל כלי בית המקדש אין כן אלא שוקלן אחד אחד וחזר ושוקלן יתן לו לא דבר ולא מעט, ע"כ. וביאורו כמו שכתב המחבר ס' משא אצל כל כסף הכלים, מלא סיה סדרך הסוקיס סליס מדקדקיס במשקל ספרוסוס כל כך בלמסס ולפעמים לא יהיה בו, וכסחור לסקלן בלן יחד פעמים מרוב פעמים ממעיס, אצל משקל כלי בהמ"ק אינו כן אלא שזיה כל כן מכוונס המסקלס מל ספרוסוס ועל סלה סיה הפרס בל המסקלס של ספרוסוס למשקל של כלן יחד, ע"כ. ואין זה כי אם בית אלהים מוגבל בשיעוריו ובשיעור כל כליו בלמסס נמוך, להותס רוחיס אל עניינס ונלמיס ועלמיס מנדיסוס לסנח. ולהורות על קול יד ה' סליס מסגי' אל הגבלה השיעור המלומס בעניינס האלהיסי, סיה דבר ה' בשמן משחה קדס וכמסותנו לא העשו כמורס קדס הו' וכו', ונקטרס במחכותה לא העשו לכס קדס מסה ק' לה': באלה הקבלות. הו' הלשון אשר שפמסס בו המלך נקודמת בלמרו כמחמה הקבול סיה, וענינס שמירה כה הקבול והמחמה של דבר והכנות לקבל הענין האלהי. ועל זורך השערה כל המעשים והמלומס על פי האלהיסי סלס בידו מלס ומלומס משפסס לבטלי כמור מלומס כסס ימין ושמאל, יתבאר סכמוס ע' שמות ראה כל המופתיס אשר שמי בידך ועשיסם לפני פרעה, כפי מה שציאר בו החכס ספורט למר, רסס כל המופתיס אשר שמי בידך, עיין בכל פעם כל המופתיס שיסיו לו מופתיס בידך לעשותם על האופן והסדר אשר איך. ועשיסם לפני פרעה, אז תלחיה לעשותם לפני פרעס כסלל סמס. כי כשיחמס סלסס במלומס וברלו חכס וביחר יקבל סכונה וסיה לא הלחל, כמו שסיה העיניו במי מריס, וכן עז כקיוס המנות לא מוסיוו בלללל, כי יראה מדעתו ססוה סוכר דברס הרסב"ס שכתב סס ועס בלללל צבטו כבוד הארון גס הו' עשה כל כלי הקדס, ע"כ. אצל ויעש יריעות סימו מוסב בללללל רק לכל חכס לב, ע"ד ציור סריב"ן אלא אמרו ויעשו לו חכס לב. אך בענין כל כלי הקדס אינו עמך לדעת הרסב"ס, שכן כפי סס, וחזר ומרס ססס ויעס אה הלחן ויעס אה המוריס, וע"ד ר"א ירמוח אל בלללל עשס כל כלי הקדס, ואין ק' דעתי עסס כסר הספק אמר כן, אצל הו' חזר לרמוח אל כל חכס לב ככסר אמר במשקן, ע"כ. והנה דעת הרמב"ן שלם עשה בלללל לבדו רק הארון, וכמו שהקדים עס דברו למר והיכיר בלחן ויעס בלללל, הלידי כי האופן הגדול שבהם הו' עשס לבדו הארון, ע"כ. ואל סמסס בלמרו ובכל אסח עשה אצל זוס ה' אל מסס, סרי רב הזכר זה כפוס אחד מסס, זיל קרי, אצל עיטו כלי מס סכמס עס הרמב"ן וכו', והנה לא סוכיר במשקן וכל כליו ככסר זוס ה' אה מסס, אצל בללה סקודי כבנדי ככוסס יוכיר

מחמלאכות ההם מה שהוא מסכים לדעתנו ולסברתנו, והתם בה באמרו וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אותה כאשר צוה ה' כן עשו ויברך אותם משה, והיה סמוך להשלמתו חול השכינה, מפני שנשלמו בשני הענינים אשר הם עמודי התורה, האחד שתהיה התורה מאת האלהים, והשני שתהיה מקובלת בלב נאמן מהקהל. והמשכן היה ממצות האלהים והיה מעשהו מכל הקהל, כמו שנאמר מאת כל איש אשר יבנו לבו, בתכלית החפץ והרצון, והתחייב השלמת התולדה שהיא השכינה, כאשר אמר ושכנתי בתוכם. וכבר דמיתי לך ביצירת הצמח והחיים, ואמרת כי הצורה אשר בה יהיה עצם צמח סבלתי חי, איננה מן הטבעים

אך

ואוצר נחמד

קול יהודה

זכיר כן בכל דבר ודבר. והעם כי כלל מלאכת המשכן כפסוק שאמר בסוף ונללל בן אורי בן חור עשה את כל אשר צוה ה' את משה, אולי היה זה מפני שגוי הסדר כמו שהזכירו רבותיו, ע"כ. והוא מה שהזכיר רש"י פ' פקודי משפט רז"ל ונללל בן אורי עשה וכו', אשר צוה לז' כתיב כהן אלל כל אשר צוה ה' את משה, אפילו דברים שלא אמר לו רבו הסכימה דעתו למה שנאמר למשה בסו"י, כי משה צוה לנללל לעשות חמלה כלים ואחר כך משכן אמר לו נללל מנה בשלם לעשות חמלה בית ואת"ל משה כלים בחוכו, ח"ל כן שמעתי מפי הקב"ה. ח"ל משה צלל אל היים כי צודאי כך צוה לי הקב"ה, וכך עשה המשכן חמלה ואחר כך עשה כלים, ע"כ. והנה שם הרמב"ן ונללל וכו' הענין כי על פיו נעשה הכל, כי בא המורה לכל החמלים ולפיו היו עושים כלם

ודא משה וכו'. שזו נראה מיותר כנחוב, אם לא שזוהו על הענין הנללל היה שראה משה שנעשה הכל ע"פ טוד ס' דקדוק: והיה סמוך להשלמתו חול השכינה. נח"ש אמרו וידבר ה' וכו' נללל אחד מקום את משכן אלל מועד, וסמך לו ואמר ויכס העין את אלל מועד וכבוד ה' מלא את המשכן: מפני שנשלמו. המעשים ההם: בלב נאמן מהקהל. לומר שזמלא קצון ואנשים רבים שלכנס נאמן עם ס' או חול השכינה בלתי בחלומות מעשים תוריים שיעשו: מכל איש אשר יבנו לבו. שהוא מוצא שהשם הקודם שפחה הכרעה בתכלית הפתח ורצון הלב, לא להתנדר: והתחייב השלמת התולדה. ר"ל מאחר שהודתו מן החיוב וכוונתו והחיות והנפש, מתחייב שפחה התולדה כיוצא בזה, והוא היותו והחיות השכינה עליהם: וכבר דמיתי לך וכו'. כמאמר ח' מסיתן ס"ס עד ס' ע"ע ושם פירשתי מן הטבעיים. אין כאן שום ענין בעולם

ק

ומראים אליו כל מלאכתם, כמ"ש ולהורות נהן בלבו. אבל גם כל חממי לב עשו בחלמלה כמ"ש ויעשו כל חכם לב בעושי המלאכה את המשכן. וע"ד רבותיו יהיה זה לשבח אורו ולומר שפילוי דברים שלא אמר לו רבו הסכימה דעתו למה שנאמר למשה בסו"י, ולא בא הכבוד לומר שהוא עשה הכל אלל שקיים בכל הנעשה על ידו כל אשר צוה ה' אל משה, ולפיכך לא אמר בכל אשר נעשה על ידו כל אשר דבר ה' אל משה כי היא בתשמע כאשר אמר לו משה בדבר ה', והוא שנה הסדר בהם ממה שאמר לו משה, ולפיכך כלל זה בכלן לומר שעשה הכל כאשר אמר ה' כמו שכתבתי למעלה, ע"כ. חף רוהי בקרבי סובב הו"ך לחשוב מתעשרות כמה שהקדים החנך ויעש נללל את הארון ויעש כפרת ליעש ויעשו, כי לא יהיה זהה ממנו על הוראת דעתו דעתו דעת הרמב"ם שנעשו ע"י בללל כאשר העלה רוחי בחמלה, שצריה שגריה על מה בךך במקום הזה, ואין זה כדברי לעוה עליו את המעשים, אבל כוון אלל דעתו למה שצוה משני הסדר אשר עשה נללל ממה שהקדים משה האזוי בעלים ואחר כך בתשכן, ורואי היה מפני זה שזמלא כבוד חמלה ויעש נללל את הארון ויעש כפרת וכו' ואחר כך ויעש ויעשו, אמנם הסכימה דעתו למה שנאמר למשה בסו"י ועשה חמלה משכן ואחר כך כלים, וכרמז הכבוד בחמרו ככל אשר צוה ה' את משה כמו שקדם. והוא ענין אמרו וכלל אחת מהם כאשר צוה ה' את משה, ר"ל בלי תוספת ומגרעת: ודויה סמוך להשלמתו חול השכינה. אמרו שם את הקמת המשכן ויכס העין את אלל מועד וכבוד ה' מלא את המשכן: האחד שהתורה וכו' והשני וכו'. הן הן הדברים שזכר בראשון סימן ע"ס בחמרו אך היותם ומצורם והזמון להם לרי"ך בזה אל ויעשו שלמה מפורשת הכליה היחודר מאת האלהים, ומי שהגיעו הדבר הוא וקיים אורו על בניולו והואו כלל שלם הוא הממלא, ע"כ: והמשכן הזה וכו'. ביאר איך נללמו בו שני הענינים אשר הם הקדים. ומה שזמלו בתכלית החפץ, הוא נקשר עם אמרו מכל הקבל: כמאמר אמר וישכנתי בתוכם. אחרי אמרו וכו' מן מקדש: וכבר דמיתי לך וכו'. היה דברו יקר על זה בראשון מסיתן ס"ס עד סימן ע"ס, ושם הרחננו הביאור, על כן יהיו דברי בתקום הזה מעשים. אדם כי לא זכר שם המזה בעירוש, אלל שכלל כמה שאמר סימן ע"כ אלל האזור והשיעור וההקדמה וכל אשר יש בו חממה לכונה לא יתיחס לו אם לחכם יכול משער וכו', ע"כ: היה הצורה וכו'. היה הצורה העלמית והוא הענין אשר בו נתעלם הכיבד והיה מה שהוא הוא והמחמה משער בו ההצורה הוא, כמו שכתב המורה בפרקי הראשון. ואמר לו להכדיל בניה לבין הצורה הראשית המושגת לחושים, והיא הנקראת חמונה והאר כמוצד במורה פ' ג', ועוד יתבאר ענין הצורה האלה הפעמים במחמתי סימן ד': איננה מן הטבעיים. נקראו כן אללו ארבעת היסודות או האריות שמהחמונהם ויתאס

המורכב

אך מאת האלהים יתברך, קוראים אותו החכמים טבע, ואמת הוא כי הטבעים מודמנים לקבול המעשה ההוא כפי ערכם מהחום והקור והלחות והיובש, ויהיה זה תמר וזה גפן וזה סוס וזה ארי. והערכים ההם אין אנו יכולים לשער אותם, ואילו היינו יכולים לשער אותם היינו יכולים לעשות דם וחלב דרך משל, ושכבת זרע מלחיות שנשעך מזניהם, עד שנוכל לברוא חיים שיחול הרוח בהם, או שנוכל לעשות מה שיעמוד במקום הלחם מדברים שאינם מן המזונות, כשערכו החום והלחות והקור והיובש, כל שכן אם נדע הערכים הגלגליים ומעשיהם העוזרים על דעת החוים בכל מה שרוצים להראותו בעולם הזה, וכבר ראינו הרפת כל מי שהשתדל בדבר מהדברים האלה מבדלי הכמיי"א ובעלי הרוחניות, בעשות הדברים ממשר הבקר, והיתושין

קול יהודה

אוצר נחמד

רק הכל נעשה בדיוק כפי מהותו יתברך על כל טעם וטעם, אך מה שהוא מורגל ומשך על סדר אחד בלי שני קלאונו בני אדם טעם, וכבר איהנו הניאור נוח כפימנים הטוכים: ואמת הוא כי הטבעיים מודמנים. ר"ל לוח לנוד ויחם הענין לטעם, והוא שטבע לרד שיהיה מוכן ומזומן לקבול מעשה הנביאה אשר לו חזקו, ואמת הם ית' הוא הכיחן האמת: כפי ערכם מתווח והקור. אריעת היסודות שכל מורכב טעם, ערכם זה לוח מתווח וקור ולחות ויוגם טעם שאיכות טעם, ולו יב' נהנו מלינות והוא יודע ערך הם הכיחן לכל מין ומין ולכל נחם ומחם: ויהיה זה תמר וזה גפן. ר"ל עם היות שכולם מארבעה יסודות יאלו, טעם שני טעמך הוא מביא שיהיה זה תמר זה גפן זה סוס זה ארי. והנה זכר אלו כדמיונים וסיקת על כל הנכבאים: מלחיות שנשעך מזניהם. כלילו חיים מיון ושמן וכיוצא בכן מלחות: עד שנוכל לברוא אדם. כי בהיות מחומר מוכן מלחות נדבקת בו תמיד כי הלוט מתכה לחומר שכלמו כחיותו לדרבן בו וכמכר בתחמין סימן י': וכ"ש אם נדע הערכים הגלגליים הטעמים שכלום השגל נחלים נחם, ונכר כפינון א': ומעשיהם העוזרים על דעת החוים. כי החוים מחמנים שיש השעשה לנחם השמים וכה וגוריו נחן כסם לריות מושלים כקרב תל, ועל פיהם יחס כל ריב וכל טעם, וכי ועשיר אית ובי ירבה כבוד ביוט מלחם המול היתה זאת, וכי ימוך אית ויכר מנכסיו ככוכב דבר לרד דרס: בבלי מה שרצונים להראותו. כלילו לגלגלים ונחלם כשמים לרין להקטיע בעולם השגל אל מה שרצו. וכבר כשקופו חיל' על זאת בעולם האמת בני וחי ומזוני לא נוכחת תלוח מלחם אלף כחולף. אך זה לפי טעם הנראה, כי להמקולנים ש' מול איתו נאמר על הכוכבים על ש' גטס מעל גטס שטחיות, ואין כלן מקומן: כל מי שהשתדל בדבר מהדברים האלה. שרצו לעשות איזה ענין כמו טעמם: מבדלי הכמיי"א. אשר מתאחלים למר כי יודעים לעשות וכן מנחש והדומם לזו: ובעלי הרוחניות. שמשגיפים להוריד רוחניות הטוכים לנכחו דבר מן הכדשים שבעולם, וכל אלו ארצו כהו ימיסם וכוכב המון נתגלה מרסם כי עקר אחס ואין ממש ככל טעמיסם: בעשות הדברים ממשר הבקר

המורכב, וכמו שביארתי בשני ביבן י"ד ולמעלה בזה סימן י"ו בלמרו מהמדברים חכם הטעמים וכו': ואמת הוא כי הטבעיים מודמנים וכו'. כלמרו בראשון סימן ע"ז אבל יש ליסודות וכו' פעלים ע"ד החמום והקור וכו': אל המעשה ההוא. מקבלת הזרה: מלחיות שנשעך מזניהם וכו'. כלילו מחמר מיון ושמן וכיוצא משאר מעקין, שאלו היה אפשר אלנו לערסם על מזג זהו במיון במשקל ובמאורה ולהתניח טעם שווי הערכים המאומים לקבול זורס, היה נמשך בלי טעם שנוכל לברוא חוים וכו', כי אמנם נדיבה שפנתו ית' אין בה כלות, וכן שזכיר נדיבתי סימן י' חן בהקמה שלימת סמוך להחיות הספר: כ"ש אם נדע הערכים הגלגליים. שטעמי החמומים נחלים כהם, כמו שזכרו בראשון סימן א': ומעשיהם. מה שנתמך מכל אחד מהערכים ההם הגלגליים: העוזרים על דעת החוים וכו'. ר"ל כי המעשים הנמשכים מן הערכים ההם הגלגליים הם עוזרים לפי דעה החוים בכל מה שרצוים החוים או חלםם להראות בעולם הזה מהדברים הזרים היוצאים לפי הנראה ממנהם על עולם, כענין הקטמחמות וכיוצא מהדברים אשר יתחלו בעינים בעלי האלקימיי"א ובעלי הרוחניות שישו זכרם במסוך, כי שמור יתמרון בתשמישי הטוכים איהבם גם שנתחם אל עיני החמומים אשר עליהם הוטם השמרם כחזן: וכבר ראינו הרפת כל מי שהשתדל ברבר מהדברים וכו'. הואיל באר כי שזו מתשבת אדם שיוכל לשער הערכים המכרים עד הנה, ואל בעלי האלקימיי"א הרחומות שאלו יודו אשר חזו משמות ששן ומדומים, כי הנה תשבו בעלי האלקימיי"א ששלו על השערות מהם האש בכלם ומאזני משפם עד יהפך להם מיון מתכה לשאיט מיון, והתחם הכחשה יבולו זכר כמו שיוכל החום הטעמי להפך המזון לרם ולבשר, ומה שהטעה אותם היה לרואה כהחיות מיון ממין אחר, כעשות הדברים ממשר הבקר

גם הם בלפיהם כן, כי אמרו האש בעיניו ראינו השמחה עלם בעלם ע"י חום מאוער קבעו, גם אנו ניבא אל מן ההדיוט ומעריה בלוחם שמשלם בו פעולה שני העלמים, וע"י הדמיון הזה הורו על אפשרות מלכתם. אריותים אף כי יתשבו לשער פעולות נעדרות להורדה הרחומיות בללם אשר יכוננו ידיהם, כמו שזכרנו אראשון סימן ע"ט. והנה ככה מעשה מה ששמעו בראות אמות אלהים על ידי הקבצנות אשר נקרא

והיתושין מדין, כי זה איננו משעורם וחכמתם, אבל הוא מנסיונות שמצאום, כאשר מצאו המשגל יהיה ממנו הולד, ואין לאדם בה יותר מהנחת הזרע באדמה שהיא מוזמנת לקבולו ולהצלחתו בה, ושעור הערכים שראויה להם הצורה האנושית איננו כי אם ליוצרה יתברך. וכן האומה החיה הראויה לחול הענין האלהי "בינה (כ"א בתוכה), איננו כי אם לאלהים לבדו, וצריך לשמוע אותו השעור והערך ממנו, ואל יתחכם אדם "עם (כ"א על) דברו, כמו שאמר אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה'. ואין אתה רואה התחבולה שנתדמה לאבותינו ללכת אחריהם ולא נתחכם אנחנו בתורה :

אמר

אוצר נחמד

קול יהודה

הבקר והיתושין מהיון. כלומר שהאמלנו לנשות הדבורים מכשר הבקר והיתושין מהיון, והשכו כי כל יוכלו ולא יבאר מהם מזהות מלל אשר יזמו לנשות (זכר לשי דמיון סקדושים שהדבורים נבדלו מן הכשר, והיתושים מן פיין, וכבר נהגאר שגנו בדואה ושקר אקמו, ואין כלל מקומם): כי זה איננו משעורם. ר"ל בריאה הדבורים ויתושין לא בא להם נהמה רק מנקיטת נכסיון: מהנחת הזרע באדמה הראויה. כלומר נקמה שהיא לנעם סוכר כמו האדמה אל כל זרע אשר יורע כס: שהיא מוזמנת לקבולו והצלחתו בו. כלומר האדמה אף היא אינה ככה נעלם לנפיות הזרע או יצירת סוכר בנאסה, ואינה כן מקומות מוזמנים שש יצליח הזרע ויאלץ: וכן האומה החיה. ר"ל ישראל: איננו כי אם לאלהים לבדו. אשר שיכיה ההומן וכואו כלל האומה מוכנת כהסתגס שיוכל כהס רוח ה', והואו אומה שההנה לריכה שפתיים בשעור ועקר הרוח לזכ, והיא חסרה הכוונה מן השמים, ולאליה לבדו הכין דרכה וכואו ידע מקום: ואל יתחכם אדם על דברו. אין חכמה רשאי לנדות לו מדת השידות וזורה אשר לא לנשות, כי מסכיד העקר המשוער: ואין אתה רואה התחבולה שנתרמה שבאותינו וכו'. כשמה שזאל אומה מה אלה פוצר לעלם נכונה, און הדק הוא הדק שיכיה שנתר אנהו בשכיה דומים לאבותינו שקבלו השורה וידעו דכיה סוכר, ולא נחמס אנהו לנכח אחרי שריוה לבנו שריחשי חסרה ומפוסה:

מלמד עד בני ישראל וכמו שזורה על כל זה ס' כ"ג באר היטב, והנה פקו פליליה דזמו ממועזותיהם ולא יכלו קום כי פשוו וגם נלמנו ככלהם לריוק כחס והיא לא תלל. ומה שמכיר דעתם על ההכחה הדבורים והיתושים כאמור, יסוד רשע הוא זה שהרי לא שערו ערך הכוח הפזעי אשר הוא סבה להיחס, ולא ידעו מליאוסה כדרך הנסיון לא השיגו פכחה בלמה עד יתכן להם להדש דבר מעשה לדוגמה הדושה. וז"ל כי זה איננו משיעורם וחכמתם אבל וכו' ושיעור הערכים וכו'. גם משענה הקיה אשר נחמס הרוהניים עליו מלשר רלוו שקרנות חפשי הכנולה, נחפשס בו כפק הרוו, כי הלא לאלהים פהרוים אינה גיט קבול ומתכוונת פעולה שמונה יבט לו והואו מקום משוער ונעקר נאיהו למטהו כבוד. וז"ל וכן האומה הנהיה דראויה לחול הענין האלהי ברובתה וכו' ואל יתחכם אדם על דברו וכו'. וכל זה מבואר גלה בדבריו ס' כ"ג עה בא דברו, וכמו זה עשו בעלי הכמ"א והרוהניים וכו' עיין שם, כי הם שפה אלה ודברים אחרים מגליים שפה וטפתיים כהכנה טנה הדברים האלה. ומה שאמר בעשוח הדבורים מכשר הבקר והיתושים מהיון, כבר בא זכרון זה על שם המסעיוס בדברי ר' רש"י כמה שאלר הענע

א

מלמד ר"ב סימן י"ח, וכשב שם כי השלם היותם מכה החום השופע שיעור נעקך מלה השמש והכוכים, והוא מההקף בערך ושיעור כפי הההקף ממועזותיהם ומנכס. וכבר דברנו על החום בה המשוער בדרשון סימן ה', ומהתקך דבריו ההבאר לך שאלרנו בעשוח הדבורים וכו' הוא ביאור מקום מכשולם של בעלי האלקוים"ה. ומה שאמר כי זה איננו משעורם וחכמתם, הוא נהימה סבה למה שזכר מהרפחא אשר לא פלמה ענתם כמה שפתיים והשחלדוים עליו, כי אמנם היה זה מהעדר השיעור וההכמה כזופין המהדסם, אלא שאלרן כן דרך הכסיון וחס משפט שיעור החום הפזעי כחדושם לא ידעו כי אם ככלל כאמור. ולכל זה כי בלגקה בלגקה על אפשיות מללכחם לנשות עמם אל עמם ע"י החום המשוער, ממה שרלו השפחה עמם כבר הבקך לדבורים ועמם היון ליתושים כמדובר, אין הדון דומה לרליה, כי זה שרלו מההחדשות הדבורים והיתושים איננו משיעורם וחכמתם, ואין יוכלו לשער מה שלם ידעו כי שיעור: ואין לאדם בו יותר מהנחת הזרע באדמה וכו'. ר"ל כי איננו עושה צורה יותר ממה שהיה עושה בהנחה האדם בלדמה המוכנת לשזורותיה האדמה, כי אמנם שיעור הערכים שראויה להם הצורה האנושית איננו כי אם ליוצרה יתב'. וכבר דמה כי הראב"ע לזריעה הכולה כשדה בלמרו פ' שמוה וז"ל. בה לוי בן ישראל, והיא אחוה חביו, ולא דבר כטוס האומר כי הכולה השדה המרענת כשדה אחר הלליה רק בלוחה שדה עמון לא ילליה, כי עיקר איסור הערוה היה להיות ישראל קדושים, ע"כ: וכן הראב"ה וכו'. הוא עיין הנמשל אשר כי אמנם שזכר עד הנה, וכלל בו כעול עיין הרוהניות שקדם זכרו וכמו שהבאר מדבריו סימן ל"ג, כי תיחס קלור קלור דבריו ככאן וחס יריכיו מה כנולס: ואין אתה רואה וכו'. ר"ל עכשו שפירחתי לך כי חול הענין האלהי בלוחה כלוחה היה בלמטעה מעשים משוערים מליוים מלה האליהם לא זולה זה, כי עיין בעיין נראה כבוד ה' וענו עומד על עומה זו מלזו דכיה לבנו קדוש גללוסו ע"י שמיים ההקיס בלי המהממות וכבר, לא נא כגיוני לנשות בעין

שכל

כד אמר הכוזרי אי אפשר לזה אלא בהעתקת דבריהם וספך מעשיהם, אם ימצא מי שיאמין בזה מרבים אחרי רבים, שלא יעבור על כמותם ההסכמה, מקבלת התורה ותולדותיה ופירושיה ממש, ברורה בלכות או בספרים:

כה אמר החבר ומה תאמר אם ימצא הלוף בספר אחד או בשנים ושלש:
כו אמר הכוזרי יעיינו ברוב הספרים, כי הרבים לא יעבור עליהם הכוב, ויניחז היחידים, כן במעתיקים כשיחלקו המיעוט ישונו לדעת הרוב:

כז אמר החבר ומה תאמר באות שתמצא בספרים בחלוף ההקשה, כמו צדו צעירנו התראה

אוצר נחמד

קול יהודה

כד אי אפשר לזה אלא בהעתקת דבריהם. אי אפשר לשמור דרכי הסורה כפי אשר קבלונו אבותינו רק שעתיק דברי הראשונים בלד סיכס: וספך מעשיהם וסמיכות המעשים של המצות ומלאותן איש מפי איש עד דחי של משה ע"ס: אם ימצא מי שיאמין בזה מרבים אחרי רבים. אם מצא שלם נספיק קבלת מעשים המצות מרבים אחרי רבים. והנה הכוזרי חכה לה שהכר נדברים לפי מהשכחו שחשב שכבר נשכחה הסורה מן הכלל בבית שני, בלאכר הניחא על רווחו כיסיון ל"ד מזה המאמר באומרו שאלינו מצונו כוסם לא היו יודעים בקבל ישראל, ולכן אמר כלל נלשון ספק אם ימצא: שלא יעבור על כמותם ההסכמה. ר"ל שאם ספך רבים לא נוכל לחשוב שאלינו כן הסכימו, כי הרבים לא יעבור על כמותם ההסכמה כזכור במאמר א' סימן מ"ח: מקבלת התורה וכו'. ר"ל שהיא קבלת הסורה ופירושיה וכל תולדותיה רבים מפי רבים קבלת חבורה ממש שמוזר בלבושיתם או בספרים:

כה ומה תאמר אם ימצא הלוף בספר. כלפי מה שאמר החבר שהיו למנוח על הספרים, הנה כבוד הואן וישנו תלושים בהעתקת הספרים, והנה נמש: **כו** יעיינו ברוב הספרים. אין לנו משניותם לנפשים המועטים שנמצא בהם החלוף מרוב הספרים: **ל**א יעבור עליהם הכוב. קשה שרבים יסובו אל דבר אחד וינטו אחד ספק: כן במעתיקים. ר"ל כמו שדיון טען לכוונה אחד הרבים נדעות, כן נדיון מעתיקי הספרים אם נחלקו המעוט ישונו לדעת הרוב: **כז** בחלוף ההקשה. ר"ל בחלוף הראש: לפי הסק: **אח**

שכלך איזה דרך ישכון אור אומתנו ונבואו החבולה יסכן ההשחללות להשפך אחר אבותינו הראשונים אשר עקבותיהם נודשו בלרמותו ישר ולא נלטרך להתחכם בחורה, וזה כי אין אמתו יודע מצונו האלהים על פי כנייה כמו שידעו אבותינו מקדם מפי רבן של כנייאים, כי על כן לא היו לריכים להתחכם בחורה, ומה החזה בהשלמה החבולה זו שהולך למלכות בזה המרונו עד שלא נלטרך גם אנו להתחכם בחורה כמונו כמורה. והנה בשאלה הזאת נגמנו ענינו להכריח זורק הקבלה איש מפי איש, כי מפרי פי איש בקבלה השבע בטנו בשמירה המקום כהוגן, מה שלא יוכלו הקראים עשוהו כמו שיחבול:

כד וספך מעשיהם. כי לא הספיק העתקה דבריהם אם לא יחבר לזה ספך

מעשיהם באופן עשייה המצוה עם כל המליה, ע"ד אמרו מ' ל"ז אם היינו היום מלוים להקריב קרבנות היינו יודעים איך נשחטנו וכו': אם ימצא מי שיאמין בזה. כל זה מנוגע בין הקוראים והמתחלף, ושיעור כל השלשן כך הוא, בהעתקה דבריהם וספך מעשיהם מרבים אחרי רבים וכו' אם ימצא מי שיאמין בזה. והכנים התנאי הזה בדבריו, כי אמנם צריך לזה לב טבור נחמן אשר יתקבל נפשנו בו ובאמוננו יחיה בסמיכות דעת הקבלה אשר הגמל לו, וכדרך אמרו ברלשון סימן ס"ה כי אריסמו המריח שכלו ומחשבתו בעבור שלא הייתה בידו קבלה ממי שיאמין בהגדה. והנה אמר כי העתקה דבריהם והמעשים כמות כמות חמיו המאזורים דור אחר דור כאשר יזכיר סימן ס"ה. ומה שאמר כי הרבים לא יעבור על כמותם ההסכמה, כבר הבהאר ברלשון סימן מ"ח: מקבלת התורה וכו'. ביאר שההעתקה מרבים כאמור עלה היא מענין קבלת התורה ותולדותיה המספחפים ממנה ופירושיה ודקדוקיה, ושהיא הקבלה מתמסמה ועולה על המטה המקבל מורה מסווי, והוא יהיה נכון לב האדם כמות בקבלה. והנה מעשה החמולה שקדם זכרה בקודמת, לבל יעטרך להתחכם בחורה ומקשמו וסנדרו: בלבבות. כי מרומה על לוח לבם יהיה מלא התורה שבעל פה כמשפט כבוד אשר לא ייחמה ליכתב: או בספרים. אחר הווארס חמיניסא משום ענה לשעור לה:

כו יעיינו ברוב הספרים וכו'. כאשר עשו לימים ראשונים, כפי הגדתם ז"ל בספרי הביאה הילקום פרשה וזאת הברכה על פסוק משונה אלהי קדם, והנה היא כחובה על שלמות במס' סופרים. א"ר משעון בן לקיס שלשה ספרים נמצאו בעזרה, ספר מעשה, ספר זמטוטי, ספר היא. בלחד מלאו חכוב מעון אלהי קדם ובשנים כחוב משונה אלהי קדם, וקיימו שנים ובטלו אחד. בלחד מלאו חכוב וישלח את האשוי בני ישראל כבנים מלאו ישלח את עברי בני ישראל, וקיימו שנים ובטלו אחד. בלחד חכוב ישלח את האשוי זכרה בקודמת, לבל יעטרך להתחכם בחורה ומקשמו וסנדרו: בלבבות. כי מרומה על לוח לבם יהיה מלא התורה שבעל פה כמשפט כבוד אשר לא ייחמה ליכתב: או בספרים. אחר הווארס חמיניסא משום ענה לשעור לה:

כו יעיינו ברוב הספרים וכו'. דברי הראשונים ישינו כספר לחוס נשך בלחרו על אום כרי"ש וכו', ויש כ"ז כמו צדו צעירנו וכו'. **אח**

התראה שהוא צרו, ואשר לא נשא לשוא נפשי ושיבוהו נפשו, חולת זה (כ"א הרבה) שלא נוכל לספרם :

אמר

קול יהודה

כאשר פירשתי, ע"כ. ועד בה שלישיה והוא דעת הר' אליה המדקדק שאין כאן קרי וכתוב, והקריאה שזין הם במלה זו כוונ'ם, שכן כתוב כפ' מסורה המסורה מאמר ס' אשר לא נשא לשוא נפשו, וא"ו קטיעה, ותמחה אני על כל המפרשים אשר ראינו לפני פירוש כלם הוא כתיב נפשו וקרי נפשו, וכן ראינו ברוב נוסחאות המסורה, ואין ספק כי הוא טעות סופרים בין זה ובין פלה נפשו מעטב בשחה (איוב ל"ג) שהוא קרי נפשי, וכן הוא מנה עס מ"א מלין דכתיבין וא"ו וקריין וי"ד, ולשוא נפשו לא מנה עמכן, הרי שאינה אלא וא"ו קטיעה, ע"כ. ולשפתו זאת נמשך בהגהת שרשים שרש נפש עד שנה בדפוס היהו מטבע שפצע הרמ"ק עצמו בפירוש תהלים על מחכונה המלה הואה כאמור. ומה שכתב שאין לשוא נפשו ממה עס הכתיבין וא"ו וקריין וי"ד, הוא עצמו מה שחמה עליו המניה בגליון המקרא הגדולה על נפשי הלוז ח"ל. וימיה דלא מנה במסורה גדולה מאינן דכתיבין וא"ו בסוף חיבוטה וקריין וי"ד, ע"כ. ונראה שדעת הרמב"ע גם דעת הר' אליה המדקדק ויאלו עור שזה לשניהם מן התרגום שהרגש אשר לא נשא לשוא נפשו דלא חומי על שקרא לחיבה נפשי. גם המדרש שהלל דא על פי נוסחה היקוט באתרו אשר לא נשא לשוא נפשו זה משה שלא נשא לשוא נפשו של מזרי אלא ויכן כה וכה ויכח כי אין חיש, שראה את המלאכים וימך בהן והרגו בדיון וכו', ד"א מדבר בגבריה וכו' אשר לא נשא לשוא נפשו של מרוד וכו', ד"א מדבר ביעקב וכו' אשר לא נשא לשוא נפשו נפשו של לבן וכו', ע"כ. ומה שאמר זה נפשו של מרוד נראה שפיון אל הדיגת אמרלו שהוא מרוד כהוראת שמו שאמר לאברהם פול לחוך כבשו האש. ובאתרו זו נפש לבן נראה שפיון אל ויגטב זה לבן וכו'. אפשר כי במדרש תהלים עצמו המנאל אלונו בדפוס כתוב לחמר זה פשה שטל נפשו של מזרי וכו' ככל הכתוב לעיל, ואח"כ אומר זה אברהם וכו' אשר לא נשא לשוא נפשו בפניו של מרוד וכו'. ד"א זה יעקב וכו' אשר לא נשא לשוא נפשו ללבן וכו', ע"כ. והנה לפי הגרסא הזאת אפשר לפרש כי החלה יזאר המלה כפי הכתיב, ואחר כך שב לפרשה כפי הקרי. והעלוינה יתבאר כי לא נשא לשוא נפשו של הנוש והעלוינה המושפעת לו מהא בוראו ית', כי רוח הקודש אומרטן, והכוונה שהא חותה על עמס חומה כשהיה יעקב מרוד ולא אנה שמוט לקלנו בעבודה פלטו, וכן יתבאר לא נשא לשוא נפשו כעבודתו כפי הקרי. ויהיה לפי זה לשוא נפשו עס אמרו אח"כ ולא נשבע למרמה. ומ"מ נראה שנוסחה היקוט היא העיקר. ובכן קם המדרש הזה עזרהה לו לאכן עזרה, וגם הר' אליה המדקדק יגב

מ. עינים כי בעבור היות הדל"מ והר"ש דומים במכתב, על כן דומים רודים דעולא רעולא. ולפי דעיה שהם עני שמוה לאחד אחד כמשפט, על כן טעה האומר כי נזו נעדיע היה נזו נעדינו, ורלייחו ברמובותיו, וכתיב לא יזר נעך, והלא פקה ענינו וראה הבא אחרינו, קליס היו רודפניו, ללכר בשחיתותם, והנה לזו כמשפטו, וא"ו לזרך לזכר הנה המהבול, ע"כ: ואשר לא נשא לשוא נפשי וכו'. לפי האמת נפשו כתיב וקרי נפשי כמו שיכתב. והנה זאת שאלתו האם ישיבו קריאתו כפי הכתוב בשני מהבט, כי לעולם כל משפט נדקו להמוך על הקרי עס היות כל אחד מהם נדרש לעמו כפי עניו, וזה כי לבו של אדם אל קריאתו עס וא"ו הוא נושא את נפשו, כי קרוב הוא ע"ס משמעותו לפי גמון המזמור, ותהיה א"כ שאלתו ובקשתו אם דבר זה מקור לזבו של אדם ואלא אשר יבחר בו כפי הקשמו וקריין ליו. ונראה דע לך כי לא כל דעות החכמים שוות על מחכונה מלה נפשו הלוז, כי לשלם מחלקות נחלקו. זאת אומרת כי הכתיב נפשו והקרי נפשי, וכמו שהחפס שכל המקראות הדפסות. שא לא עיניך וראה מה שאמר בצורה וירא, אשר לא נשא לשוא נפשו, נפשו כתיב נפשי קרי, והא וקריאה נפשי דא נפש דוד ספרא דמשימחא, נפשו דא נפש דבר טח מחש, בגין דכד יסוק מהיו עמלא ונפשיה יתהלך בעובדין דכרין על מה דיתקיים בהו להלך בכל אינו, כד"א אהלך לפני ס' בלאתו חיים, ובגין דלא נשא לשוא נפשי יתא ברכה מלה ה' וגו', ע"כ. ותס נאמר ס' חזרתי נפשו כתיב, מהו נפשי ונפשו, אלא כלא חד מלה, כד"א נשבע ה' בנפשי, כאשר בלבבי ובנפשי יעשה (ש"א ז'), ודוד מלכה אחאיד בההול לב ובההול נפש ועל דא לא נשא לשוא נפשו, ע"כ. ולזה ומה רש"י בכתבו לא נשא לשוא נפשי, לא נשבע בשמי ובנפשי לשוא, ומיניו לאון שבוטה נוכל על נפש, שפאמא נשבע ס' נבואת נפשו, ע"כ. וזאת הרמ"ק בפירוש התזמור אשר לא נשא נפשי נפשי ז"ד, והוא מאמר האל, כמו לא נשא את עס ה' אלהיך לשוא, ונפשו הוא שמו, וכן אמר נשבע ה' בנפשו, וכתיב נפשו כוונ', ר"ל אפילו נפשו של הנשבע לא ישא לשוא וכו', ע"כ. גם בתכלול פשרם של הנשבע על זה האמר נפשי צי"ד וכתיב"ק, אלא שנדפס אחר כך עס הגיות הר' אליה המדקדק מנאל דרוס נפשו כוונ'ם ובחול"ם, כי כן המדקדק המה הערה לפי שמוה וכמו שיכתב. ומפרשים רבים ומשוח בעקבות הרועים אשר זכרו. וזאת אומרת לא כי רק הכתיב נפשי והקרי נפשו, ויחא דעה הרמב"ע שכתב על פסוק זה ונפשו עמס כבוד ה' כמו נשבע ה' בנפשו, וכתיב נפשי דרך כתיב בעבור כבוד ה', ע"כ ויחיה אני וכני שלמה המלכ

כה אמר הכוזרי אם תשלוש התקשה על אלה והרומה להם, תשנה הספרים כלם, באותיות תחלה, ואחר כן במלות, ואחר כן "בחבורים" (כ"ל בספורים), ואחר כן בנקוד, ואחר כן בטעמים, וישתנו הענינים, וכמה פסוקים יכול האדם להעתיק עניניהם אל הפכם בהעתקת אחד מאלה המסורות, כ"ש כלם:

כט אמר החבר ואיך תחשוב שתניח משה ספר תורתו אל בני ישראל: **אמר**

קול יהודה

אוצר נחמד

כה אם תשלוש התקשה וכו'. סנה הניח לו שדלף הילול לנו לחשוב שמכאן יבינו לנס למחזיקים מלות אחרות ומדעם, שא"כ ח"ו ששחטם הסורס סלה, אחר שהא יד הכל ממשמשים וכל אחד רשות לו לנאס: באותיות. לנחוב מלא בנקום הכר לו כפיס: ואחר כך במלות. ישנו המלות: ואח"כ בהבורים. מנור המלות: ואח"כ בפעמים. נענינו: וישתנו הענינים. פיזיש: הכוזבים ויפאוס לענין אה: בהתקפת אדם, מאלה המסורות. ר"ל בשני אחד מאלו כגון המלא וההכר, כמו שאמרנו ברש טהדרין בניאור דענות הסוכס, כנסת נכסת וכסות רבי ד', הוא לנפא, פס לן תלה ואלה הכתא וגרעט לבישית אטפה, רבי שמים כסלכין ובישית חזית טפח. רבי שדיני המלוס חלון באופוס: כל שכן כלם. ר"ל שני המלות והמנוחה והטעמים:

כט ואיך תחשוב שתניח משה ספר תורתו אל בני ישראל. כמ"ש ויהי ככלות משה לכתוב את דברי המורה האלה על ספר עד תמה ויהי משה את הליים נושאי ארון ברית ה' לאמר לקוח את ספר המורה את המספר אהו מנל אחין ברית ה' ויהי ספר ה' לעד. אין היסס סגורס האלה, אם היסס מוקדם בנקודות ועעמים כמו המעשים שלנו, או היסס כחוסם שסוס כמו הספר טורס כרדיט:

שמאי

של וסלסול. וקול נה דבר בני הכר' אליה עלמו בהקדמתו הכרוזית לספר מסורת המסורה בהסילו חמד של טוכאהות המסרה, וכנס שם כי לא מנא נחה רוח רק במסרה אחת קקראת ספר אלה וסלכל וסייס בנסס השאר, ומי יביאנו לרשות אם הספר הוא מנוקח מכל בני וכמקרה האחרים גם הוא לא יקרה. על כן להימנותייכו דרכנו קא סמטיקן אלהו יאמרנו על ימין שהוא שחאל, כי אמנם תורה אחת היסס בפיכה ועלנו לא נמנא בשפאחויסס. ואלה כל אלה עין החכר רלחה ונפשו קצורה בנפשו וגמלי קרי, כי ידו לוחזם בעקנות הרועים הנאמרים אשר זכרנו:

כה אם תשלוש התקשה וכו'. הסנה כי לא אשר יראה האדם לעינים אהו יקח לו לנחוב וכונו, פס בחרו זו יתכן בהקשות וספרתו שם הסעוה המניס מנסה פח לו ויכנס אשר ימלא סיסס נספסיס דברים זייס רחוקים מהקשות, ואם רוח המושל יעלה עליו לנסתים כלעוס יבגו וישיתו עד אשר לא יעצו להם שרש ועקף. ומה שאמר בהבורים, עיני המאמרים השלמים המהוגרים מן המלות, ונר"ל כהוב בספורים, והכוונה אחת: וישתנו הענינים. גם לנקודות ולטעמים רשוס נזס, כמו שאמר בשני סימן פ' וקיון כחה להעיד על השירותים כאשר אמרנו בהעולה היא למעלה וכו': והמסורות. כי כלם מסורת נקבלה על הדרך שיהבאר. וכבר אמרו ז"ל מדיס פ' אין בין המודר למד רב ז' ויקראו נספרס בנסרס מללהיס מפרס ועוס שכל ויביט במקרה. בנסר בהורה האלהיס זה מקרה, מפרס זה הרנוס, וטוס סגל אלו הפסוקים, ויביט במקרה אלו פסוק טעמים, ואמרי לה אלו המסורות (פי' מה שמסר במסרה). ח"ל יתק מקרה סופרים (ר"ל הקריאה שמסרו לנו הרשאים שנקראו סופרים) ועבור סופרים (פי' סופרים היטוס יהירות נכחבו ליוסח הלשון) וקריין ולא כהנין וכחנין ולא קריין הלכה למסוי מסיי, פי"ב. והסדרים יסיריו נוצרו יקבלו בלמוד, היקן כחיב ויקראו נספר בהורה האלהיס מפרס ועוס מכל ויביט במקרה, וסל עוקמוס רזא וסלסן פסוקי טעמי ומסורת, וכל אסין דיוקנין ורזין עלאין כלל אחתסר למסח מסיי וכו', פי"ב. ועיין בנסר מסורת המסורת להר' אליה המדקק בהקדמה שלישיס:

כט ואיך תחשוב וכו'. עיניו נפואות להביא המלך לכלל הודאה שעכ"ס זריכים אלו למד כי המורה הכחובה לא הסתיק לבדה, ואין המלס מהיות שם דברים על פה שמורים בלבנות, רח היל אמתה הקבלה ספר דעת כקראיס. ומלסה וירס על ז' בנקודות וטעמים, כי יביאש ההכרה להודות בקבלתם

פג

ל אמר הכוזרי מכלי ספק שהיה ספר פשוט מאין נקוד וטעמים, כאשר אנהנו רואים "ספר תורה (כ"ל ספרי התורה) היום, שאי אפשר שיסכימו עליהם בהגון, כמו שאי אפשר שיסכימו על המצה בפסח ושאר תורותיו שהם זכר ליציאת מצרים, שמתישבת בנפשות ישראל אמת יציאת מצרים במעשים ההם המתמידים, שאי אפשר להסכים עליהם בשנה מהשנים מבילתי שלא יהיה עליהם מוחה:

לא אמר החבר מכלי ספק שהיה שמור בלכתוב כפתחא והקמ"ץ והשבר והגניח והשו"א

אוצר נהמד

קול יהודה

על פה. ולאחר כך ימשיך זה בענינים ובפרושים מסי ל"ה וילך. והנהגלה בדבריו הקרה על הניקוד והטעמים שכבר הקדים היותם סבורה קבלה מסי, אם מלאו נזכרו בלשון כאשר הם נכונים אללם היום או היתה הכוונה קול הברכה ערובה לזכרות ומורה ולא"כ שמו אוחות אוחות ברשמי הנקודות והטעמים המלאים אמת להורות על הברכה המקובלת, ובסי' ל"א יפול הספק הזה ויטעל כמו שיבא:

ל מכלי ספק שהיה ספר פשוט מאין נקוד. כתב הר' אליהו המדקדק בספר מסורת המסורה בהקדמתו השלישית, רבים ישאלו איך היה אפשר קודם שנמלאו הנקודות ללמד לנער הקריאה הברכה מתוך ספר פשוט נקוד (כי לא יתנו הנקודות נצרכים מסיי וכו' שיחבול אחר כך). וזו אינה שאלה כי לשון הקודש היה הלשון שדברו בו כלם, נער וזקן ועל וטעם, כי כל היה להם לשון אחרת עד שגלו מעל אדמסת, ויבא אחר אחד למד עד שהכיר האותיות היה רבו קולא עמו מתוך ההספק פסוק אחד שהיה או שלש פעמים עד שהיה עורב צפוי, ולפי שהנער היה בקי בלשון הכהן היה נקל לו לחזור המלות שקרא וזכר מזה שמלאם קראם בלי טעם וכו'. והביא דמיון על זה, עיין שמה: שאי אפשר

ל שאי אפשר שיסכימו עליהם בהגון. ר"ל שאלו היתה תורה מנוקדת מלון גיטי השלין סוס פתאום מסיי ספרי תורה שלנו מכלי נקוד לגמרי, שלון לומר שכך הסכימו בלחם דור המדבור, שזו אפשר לשנות דבר הידוע להגון עם ומורגל ללס דבר יום ביומו, מי שלח ידו במלאכת 'ל גיטי' כל הקהל ולא יקלוהו: כמו שאי אפשר שיסכימו על המצה בפסח ושאר תורותיו. אלו כלו לא להכניס שלל יאללו מלוח כפסח או זולת זה אילו מלוח מפורשת מן התורה מס שהכל עושין מדי שנה בשנה זכר ליציאת מצרים, ואם יאמרו ללס שלון זה מן התורה יתקן שיאמרו לזה: שמתישבת בנפשות ישראל אמת יציאת מצרים. שכולם ודעוים טעם המלוח הוא וכבר נהקטק דמיונם מלס על סוס מה: בשנה מן השנים. ללכל אודותם של יתיה על זה סוס מוחה, כ"ל לכתוב ספר תורה ולנעונו הניקוד מס שכבר הכל מורגלן בו מיומם עולם:

לא שדויה שמור בלכתוב. שהיו כולם זוכרים דברי הקריאה (עי' קול יהודה): במתראה. נפתח: והשבר. הוא הירוי. והנה ככלל הפת"ח הוא הסגול, וככלל הקמ"ץ היותם וזכר"ק, וככלל השבר היותם וזכר"ק, ומה שהמר היותם ס' חזמר ב': והגניח. ר"ל שאר סקודות הנוטים לאלו, כמו שהאמר שהסגול ככלל פת"ח וקרא פת"ח קטן לפי שקראוהו טעם לפת"ח. וכן הול"ם וזכר"ק נוטים לקריאתם לקמ"ץ, וכן שהנה שהוא הירוי' ככללו

שיסכימו עליהם בהגון וכו'. מן קעם לגזרתי על היותו מקדם ספר לשון כחות המלאים בדינו היום, שהם יעלה על הדעה היותו נקוד וטעמים, איך נכלה הסכמה זו בהגון לשנות על ספריהם פשוטים ואין בהם מוחה, ודבר זה קשה מאדומו אללם, כמו שהיו רחוק הפיתום על המלה בפסח וכו', לללל שיהיה זה מקובל אללם מתחיל בו. וכן הרחיה האת דוגמת של מעלה בראשון סימן ל"ח, כי מס על ענין השנוע נכתב בשם המלך, לא יתכן זה אללם בהסכמה מן הכל זה רחוק או שיהיו הפדברים כלם בלי אדם וכו' ויהיה השנוע אללם מקובל מאניהם. והחבר הסיף שם על דבריו בלחמו סימן ל"ח איזה טעם יצא לעמוד בעשרה אללם שהוא מקובל ממחיל בו, ע"כ. וכן אמר רחוק היה אחד שיוסכם בהגון לעשות על ספריהם בחלקם ההוא (הפסוק) אשר היה ממשה מורשת הקבלה יתקן, כי איך סבלו כלם השיי ולא מיחו זה בזה לאמר במחובנו נעשה כמותו לאות עולם לא יכרה. ואין לפרש אמרו שה"ל שיסכימו עליהם בהגון, מוכח אל הניקוד והטעמים, כי היה קשורו בלתי נאות, גם אמרו שהיה ספר פשוט וכו' היה כהלכתא בלא טעמא, הוא הניקוד שכל קוץק רליית הקבלה בניקוד וטעמים סמוך עליו כמו שיבא:

לא מכלי ספק שהיה שמור בלכתוב וכו'. דבר רבי מן פשוט אליו משה צ"ח אמר שכל בנין לכויה אחת הקבלה מלד הטעמים והנקודות, וכמו כן הגיעה שעת קריאה דעתו בענין אשר לא העלה את שמהם על פתחו, והם חתמו חמותם הניקוד והטעמים למען יהיה רושם יתיר להטעת במשפחתם ההנה. והנה לכי שולח להם את הל"ה שאכני אשר החזקה ידו צדעת ההבר, כי כשהי מסורה המסורת בהקדמה שליטת עשה מערכה על הדויה הזה, וזמלה הבריה מלפונת המכלול בלי טעם המסורה היותו סוכר שהנקודות היתו מסיי, וסוף דבר הוכיח שלון עיניו למד אורח הניקוד רק חמש הקולות הצדולות וחמש הקטנות, והוסיף זה מן הבא בלשון זכרון חמושה לא נקודות וכו'. אחרי כן יאל לערך פנהמו עד האמרים שהניקוד יתן מסיי אללם ששחמוה עד שנה פזרל וגללו, וכבר ז"ל אר אחת הוא

השו"א והטעמים, בלב הכהנים מפני צרכם לעבודה ולהורות את בני ישראל, ובלב המלכים מפני שנצטוו והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו, ובלב השופטים מפני צרכם אליהם בדנינים, ובלב הסנהדרין מפני צרכם אליהם במה שכתוב ושמרתם ועשיתם

קול יהודה אוצר נחמד

כנלנו היר"י שקראו נטע אל החיר"ק: מפני צרכם לעבודה. היו לריבין לעיני נחמד ולהנין סדר סקננות ויכיר נקרים: ולהורות את בני ישראל. וכמ"ש ועל פיהם יהיה כל ריב וכל נע: וקרא בו כל ימי חייו. כי הח"ק שומר דת, וע"כ היה לריב לנין הורה ולגזר אותה תמיד: ובלב השופטים. בני דיינים של שלטת הדנים דיני ממונות: ובלב הסנהדרין. הם הסנהדרין של כ"ג הדנים דיו נשוא, וכל עיר שיש בה ק"כ אנשים או יותר חייבים לנשוי שם סנהדרי קטנה שהיא כ"ג: מפני צרכם אליהם במה שכתוב. כל דבר המוסק בחורם ככל עניני הסודאס היו לריבין לשאל משה, לכתוב סנהדרין (פ"ח) סנהדרין לשאל זאליס מ"ד שבערים אם שמו אמרו לכן ואם לאו נח"מ

שחין בו ספק שזאת הורה אשר שם משה לפני בני ישראל היה ספר פסוק בלי ניקוד וכלי טעמים ובלי סימני סוסי פאוקים כאשר אהנו רואים היום, ולפי דעה בעלי הקבלה הם החורה הוא כפסוק אחד, ויש אומרים הינה אחת, ויולחין מהן שמוה של הקב"ה כמו שכתב הרמב"ן ז"ל בפתיחתו לפירוט החורה ע"ש. ואפי' אומר אם אחת הוא שהניקוד יתן משיני לא ימנע מההלוכה, אם נחמד שהקב"ה הראה למשה רבינו ע"ה אורה הנקודות והטעמים של לשון למחר כזה ראה הוא קמ"ו, וכזה הוא פח"ח, וכזה הוא ציר"י, וכזה הוא בני"ל, וכזה הוא זרקא, וכזה הוא שזר, וכן כלם, ומר"ע הראה תמונה לישראל ולא שם אותם

עם התיבות, אם כן מה תועלת היתה להם לישראל אהנו לומר שכתב זה ספר זולת ספר ההורה כעין החומשים שלנו עם הנקודות והטעמים וקרא בו עמ"ס עד שידעו אותם והח"כ כל מי שראה הענין לו חומש אחר כמוכו, והח"כ ליד שייך בכן שכתב, אם לא נחמד שכתבו הספרים ההם כלם, וזה רחוק להאמין. ואשילו לפי מדרש החמים שדרשו על פסוק ויקראו בספר בורה זלתיס כמ"ש לשל לא זכרו בו הניקוד כלל. וכן דעה רב"ע וספר נחומ, ח"ל יש מפרשים רבים מטעם את המפסיק, ולא דברו נכונה, ומזה ר' משה הכהן וכו', עד ואפי' אחמה מזה חתמון גדול ליד ח"ק טעה המפסיק וחקי כי אם הוא עזרה האופר. והכל כי המפסיק לא היה לחיוב חכם אחריו, כי הנה ראינו בכל המקרא לא הפסיק אלא במקום הראוי, עכ"ל. ופי' המפסיק מי ששם הפסקה הטעמים. ומזה אני עליו ליד כהנו כאן בלשון יהוד וזין ספק כי היו אנשים רבים כמו שאריות אחר כך, וכן כזה אותם בצנחו בספר מאזניס בלשון רבים. והנה כאן מובן מדבריו שאין דעתו שהטעמים יהנו משיני. וכן מלאה בספר אחר הקב"ה נה שפתיס ח"ל, ויש לנו לדעת כי הניקוד יתן צב"ע, ולא שנקוד הגלומה, אך כאשר דבר הקב"ה לשון הקודש הבינו האומעים כל ההוועות והקולות והקטנות והגדולות כאשר נכון הידבר בצנחו סה, החוק הוא הדפס, כך יש להכיר מפי הקוראים בין א קמ"ן ל"ה פח"ח, ובין א ציר"י ובין א סג"ל, ובין א חולס ל"ה ק"ח, ובין א בוא"ל ל"ה בלא ופ"ו, ובין א ביו"ד ל"ה בלא יו"ד, עכ"ל. וגם כתב החכם בעל ספר הצור במאמר ג' מספרו ח"ל, אמר החבר בלי ספק שיהי שמוך בצנחות פתחהו והקטן והשגור והשוא והטעמים וכו' עד ושמו השגורה מליס והטעמים וזכות להכותה שמוך אשר העיקוקם בקבלה שמהם רע"ה, ומה החשוב על אשר חקו המקרא בפסוקים חמלה, והח"כ בניקוד, והח"כ בטעמים, והח"כ במסורת עם שמירה המלא והחסר עד אשר מנו אותיותיה, עכ"ל. הרי שאין דעתו שמהם החכם, רק שמה שמוך בצנחות ליד קרא משה, ויכ"ל ליד קרא הפרש בין קמ"ן לפח"ח ובין ציר"י לסג"ל ודומיקן. ע"כ מזה היר"י אליה המדקדק החבר, ובספרו ח"ל, אמר החבר עוד בזה דברים מסעמו. והנה בצנחו מצלי ספק שיהי שמוך וכו'. כיון לומר שהספר ההוא הפסוק שזכר בקודמת היה שמוך בצנחות פתחהו כו', הכל בציריטח מתוקה שומס שפיהם ובלבבם, כי בלחם לא היה מובן משמעות הכתוב שהיו לריבין לזיו כהנים מליס ושופטים וצנחות שמוכי והזך. ובנחמד ובפתחהו והקמ"ן והשבר והגמיה והשוא והטעמים. כלל כל עניני הניקוד והטעמים והח"כ בפני סימן פ'. כי הפתחהו והקמ"ן והשבר הם שלטת אריה החלוקה הראשונה, שניקיים הפח"ח והחול"ס והחיר"ק ועליהם נספלו שר המלכים הטועים לאחד מאלו, כמבואר שם אלאו בלח"כ. וגם כיון בצנחו והטיה, כי כל אחד מהשבעה מליס נטע בקריאתו האמתית לאחד משלשתן. והזכיר השו"א בפני עלמו, כי במקום מליס לא יעמוד להיותו משרש להם כמבואר שמה. ולו ידע היר"י אליה המזכר טועם חסר צנחים כהנה היתה לא היה משמיע בהעתיקו לשמו המזכר שפתיס ופתיס בלבו הברבנים וכו'. מפרס והלך מפני מה הורכה שמירה ענין הנקודות והטעמים בצנחות כמו שהינה. כי אמנם לכל כמות האומס למדנחויסם יתפשט הועלה, והמה רועים לא ידעו הבין טעמי הכהונים ללל ענין הנקודות והטעמים משר נמחר להם קבלה משיני. וזאת היתה נכחה שהיה קבלה מן המקיימה בידם, להאכירם המיד לעינים פיש איש ממלאכה אשר היה טועים. ואחשו כי מן הטעם הזה צנחו בני האלהים התיצב מערכת המסדר הלו צנחו כהנים מליס שופטים והכריהם, גם נא זכר השמן בצנחם ובלב אחי החוק להגדירם בכם, להודיע כי לודך הקבלה היה משותף לכל, עד שאשילו ריקיין אשי חוקף הוצרכו אליה לפרנס עמ"ס ללנד

המסורה על החורה וכ"ש על כל המקרא כמו שהיא
 זידינו היום, כי לדעתו עזרא לא כחז דבר רק בחורט
 משה לבד. ולא"כ הרבה דברים על הקרי והכתיב,
 דרך והשיג לרד"ק ולפארוי, ואל הרי"א לקדמא
 לספר ירמיה שלה ולא בזמרו כי רוב דבריו לא לראן
 בעליון ומטעונו ולא ביאר מזהה פעם, ולבסוף
 בהרחוהו בספר בחרות האלהים זה מקרא,
 מזינה הרי"א עלמו לחיכון מלאכתו אשר ברא לעשות
 וממנו היה העיקר שהכל חלוי בו כמבואר למשיין
 בדברייהם. ואולם אין זה מאורן כונתו. אחרי כן ילא
 להוכיח דעתו בנקודות והפטורים שלא נחמדו לפי
 סברתו עד אשר החימה הגמרא, והראה לזה פנים.
 האחד מהם כי לא נמצא בכל דברי חז"ל במדע
 ובגדלות ובמדרשות שום זכר ורמז מנקודה או פעם
 קמ"ץ או פה"ל או סגול" או יו"ד" שפשא דרגא דכרי
 דזומיין, כי מה שזמרו לפעמים אל חקרי כן אלל
 כך כמו אל חקרי וס"ס דרך אלל וש"ס דרך, וכן מס
 שזמרו י"ש אל למקרא ויש אל למחור, מש"ס מלא
 שלא היה היקוד אלל רק היו רגילים לקרוא כך בלי
 ניקוד, ש"ס הייתה המלה נקודה בחזר. כך לא היו
 אומרים אל חקרי קד. אולם קרוב דק"י של חזר
 מאשר מצינו זכרון הנקודה אלל חכמי האמה שומרי
 משמרת הקודש לעוש לבד בראייה, ובזמרו במדע
 זוהר שיר השירים לוח לכל לחון רשו לעול להאי
 סכרא ולהאי סכרא בר בנקדי. לחון לכהו גפולא
 בגא נפשא, כד לחיין נקדי ה"א גופא לחקייס
 בקיומי. ובקדמת ספר התיקונים כהוב נאמר,
 ופעמי אומן שחמרי, ונקדיין רווחין, ואחזון נאקדי,
 אילין מנהנין בחר אילין, לחון מנהנין בחר נקדיין,
 ונקדיין בחר פעמי, כי גבוה מעל גבוה שומר, ע"כ.
 ובשמות נקדו שמה הנקודות בזמרו, ולחון י"ה כהשכח
 חלס (במ"ק) דלאו אמצעי וחזק כהשכחן י"ה יכו'.
 ובזוהר בראשית ובמקומות אחרים נכפל זכר הפעמים
 גם כן. ומה שזמרו אל חקרי כך אלל כך אין להבין
 ממנו העדר הנקודות אלל, כי אף אמנם ידעו בבידור
 איך הייתה המלה מנוקדת ראו לסמוך דרשיתם על
 קריאה אחרת אפטרית בלחיות ההנה הכל דרך
 אשמכתא כמנהגם וכמו שיבא סימן ע"ג, וכן אמרם
 יש אל למקרא ויש אל למחור על דרך זה והבאר.
 ויביא הר"א אליה הזכר עוד ראייה אחרת מלחז"ל בברא
 פ' לא יתורי כי ויבא רבא רבא על אשר ש"ס
 מלאכתו אחרת והקרא לו מתחא אח י"ד עמלק, והס
 א"כ היה להם נקודות והיה נקוד י"ד בשש נקודות
 איך היה קורא זכר ב"ב קמיים. וזה איננו שוה לי,
 כי כבר פירש הרשב"א הר"ן והריטב"א שהמלמד
 לא שש בקריאתו אלא שלא מלאכה על החלמידי
 בהחליפו קריאתו בשעות, ודבר זה מצינו גם כן לעת
 מנא הספר לפניו מוקד כהנון ולא דרשתי, כ"כ
 א"כ היה ש"ס בשות מוחא או פשעו. ושד שלא
 היחה ראייה זו עורכת מלחמה כי אל על האמר
 שהנקודות יהיו בזורת סמי, לא על כנה החבר
 שיתם חדש זורחן לאשי כנסת הגדולה בנים שני

לחיה זקוף שהוא ה"י אוחיות של חורה, דרוש דרש
 ח"י חיות של חורה, דרוש כהן ש"י דרש בראש
 פסה, ע"כ. ואולם עם היות הניקוד בלתי זכר
 ונסקד במאמר נדירים, אפ"כ לא ראה להפרידו
 מתכרוי, כי לדעתו כלל יהיה מרובע אחד ויחדו
 סדו, ואין בין זה לא שכלול יומא. או שכלל ש"ס
 ענין הניקוד במאמר בספר בחרות האלהים זה מקרא,
 ויהיה ענינו אופן הקרי עם הניקוד, כי בלעדיו לא
 ירים איש את לשונו על הקריאה. ועיניך הראייה מה
 שכתב על זה הר"א אליה המדקדק בשפרו המבר סמוך
 לדבריו המופתקים למעלה חז"ל, מי יודע שפירש לנו
 ההכס על מי שב הכונו של זמנו, א"כ על אשי כנסת
 הגדולה או על בעלי המבור. ועל דעתי שהוא ש"ס
 אל בעלי המבור, ע"כ. וכבר הראייה לדעת מהמשך
 ד"ל ההבר כי אל אשי כנסת הגדולה יושב הכונו,
 לפי מה שהעלה מדבריו מלודו בימתי. ולדעת ההבר
 נסה האלודי בזמרו פ' ז' מספרו בדקדוק, השלם
 ראש הכופרים עזרא הנקן הכופר ש"ס מהינו וש"ס כל
 מאמני כמו לתקן המעוות, וכן עשו כל הכופרים
 הגלים אחריו והקנו השברים בהחיות מה שפארש
 עד שהיה זה סבה להשארם שלמים בזמנו הפרשיות
 והספוקים והחיות והאחיות והמלא וההבר והזר
 והגוהג מנהג השלון וחלת זה, ולזה נקראו כופרים,
 ועשו בזה חזורים והם ספרי המכרה, ע"כ. גם
 הרי"א לקדמת ירמיה ורוב אשי המכה נמשכים
 לזה הדעה. א"כ כי הר"א אליה החבר כחז ש"ס
 הקדמה השלימה על חזרו ויקראו בספר בחרות
 האלהים מפורש גו', כי לפי שטותו של מקרא אין
 הפסוק מדרג עזרא רק הוא ש"ס על המקרא שלמעלה
 הימנו וישוע ובני ושרביה גו' עד והלויים מזינים אח
 העם להורה, ועליהם הוא אומר ויקראו בספר בחרות
 האלהים גו', ולא על עזרא. אחרי כן ילא ליבא
 מדרש נדיר שזכרו על דרך פשוטו של כהוב על זה
 החזר, ויקראו בספר בחרות האלהים זה מקרא, ר"ל
 ש"לה האמנים קראו הפסוק בראשונה בלשון עברי,
 ולאחר כך מפורש גו' הרגום, פירוש ש"ס מפרגמים
 להם הפסוק בלשון ארמי לוי שאלו לשון היו מזינים
 הכל, ושם שכל אלו הפסוקים, ר"ל סיוו מפסיקים
 בין פסוק לפסוק כמו שהיתה קולה בידם ממרפ"ה,
 כמו שזמרו"ל בנס' מגילה כל פביאק דלא פסקיה מש"ה
 לא פסקוין ליה, ויבנו במקרא ד"ל פסוק פעמי,
 ר"ל שסיוו קוראים להם עשו הפסוק בהחלפת הפסוק
 לפי כונה הענין כמו שהיה קורא מרע"ה לזקנים,
 והמשל שהיה קורא להם הלא היה בעבר הירדן
 אחרי, היה מפסיק מעת בבלת אחרי ואח"כ אמר
 ד"ל שסיוו השמש, ע"ד פירוש רש"י, ור"ל קראו זה אמר
 פסוק פעמי לפי שהפסק נהן סוב פעם ודעת
 להבנת הפסוק, לא שסיוו להם הפעמים אשר זידינו
 היום, כי עדיין לא נעשו לפי דעתו. ומ"ד אל
 המבורות מפורש שסיוו קוראים להם כל המלוח כמו
 שביחה סבורה בידם ממרע"ה, עון קייין וכהנין, לא
 שסיוו קוראים להם המבור על פה או ש"ס כתבו

ופת"ה וציר"י וסגו"ל יוצא מן ההקשה, הרראה שמעשיהם בזה לריק ולבלבול,
או השתדלות בדברי חובה :

אמר

אוצר נחמד

קול יהודה

יוצא מן ההקשה. מן הסיקס הטוב נדרכי דקדוק לשון :
התראה שמעשיהם בזה לריק וכו'. וזי אהר רואה של
סעודה הוה של המסורה והסגחה נקודו יסיס לנעלה (עי' ק"י):
אבל

מדובר. ובכמו זה גם כן יוחס כח ראייתו על דג
הטעמים מהיהל דפ"ק להגיגה ועליו עולות ויבחנו
זכמים וגו', מר זוטרא אמר לפיכוק טעמים וכו'.
סוף דבר מה שבנה מזור מחד המלא שמוח הנקודות

והטעמים בלשון ארמי וצבלי ולא בלשון עברי, כגן ציר"י והגו"ל הולס מלאטוס מפיך דגש דרגה היבר
דומיהו, הרי זה בנין רשעו מאד, כי גם מטפסי ההורה נכתבו בגמרא בלשון צבלי וירושלמי, וכבר היו אשוי
בית שני מדברים שפת כשדים וגם שמוח החדשים עלו אהם מצבל, ואיך ידורן הדורך קתשו בקשטייהו
הלזו ואיך יתעל בשריומו והנה שריון קש קשים הוא לבוש. ואחר הדברים האלה אשר אין כח בהם לעמוד
בעד ההבר נמדובר, אולי"ה ה"ל אליה טמנה לאור בלמרו שברור לו כי היקוד לא היה ולא נברא בימי הכמי
הגמרא וכ"ס בימי אשתי כנסת הגדולה, וכן לא היו לריכיה להם להיוחס בקיאים לקרוא בלי ניקוד וטעמים,
וקראו במקום הענין בהפסקה ובמקום סמיכת הענין בהתמדת הדבור כקראו לשמעו וקבלו מפי
הנביאים, והצ"ל ונביאים סמרוה לאשתי כנסת הגדולה, וכן דור אחר דור, עד שמכה ההרגל ידעו לקרוא
בלי ניקוד וטעמים וכו'. וכן היה הענין לעולם קודם שטפדו הנקודות, ונמשך זה עד אחר החומת הגמרא
שהוא שנת ג' אלפים תתקפ"ס ליצירה שהיה שנת ה"ל"א אחר חרבן בית שני, ומאלו והאלה היה לשון הקודש
הלך והאור עד זמן צעלי התסורה, והס אשתי עבריה היו מעזיזו, והיו חכמים גדולים ובקיאים במקרא
וזמי לשון מכל שאר היהודים וכו'. כלאר העיד עליהם רבי יונה המדקדק וכו'. וכן רש"י כחצ' בס' לחות
ח"ל, כן מנהג הכמי עבריהו והס העיקר כי מהס היו אשתי התסורה ומהס קבלנו כל היקוד, ע"כ. והרואה
בלמיד על פרטן של דברים יך לו אל מקומו וימלא כסו קולר והלנו מעמר, כי איי לא בלמי רק להעיר
בעל על המועיל והספר שאנחנו על ביאורו. ולה גם כן אגיגה נא עמך מדבריו במקום יהוה מה
שיחבאל קי ממנו טעם כן למח ההבר הקמ"ן והס"ח והכ"י והסגו"ל לבדס ולא שח לבו לזכרון השאר,
כי לא דבר ריק הוא ממנו. והנה אחר דבריו והכריס כחוב ללמר. אף זה לבד מלאחי כי צעלי התסורה
לא קראו שמוח לנקודות רק לקמ"ן ולפת"ה ובללס הציר"י והסגו"ל, דהיינו שקראו לציר"י גם כן קמ"ן, והסגו"ל
גם כן פת"ה, והשבחו המדקדקים הרשעונים הבידלו מעט צבייחס בקריאת השמות, דהיינו שקראו לנקודה
אחא קמ"ן גדול, ולזאת קמ"ן קטן, ולזאת פת"ה גדול, ולזאת פת"ה קטן, אבל שאר הנקודות ולא חכדו
בשום בבל המכסה גדולה וקמנה, רק קראו לחיר"ק * ולחולס * ולשורק * ולקפון * ולגו"ל * ולקדו *
קראו שמוח אחרים, כלאר יחבאל בלוהח שזינה במלמא ג'. והמשל בלמרים במסורת כ"א מילי הד * וכו' *
* כמו המחור למחר אלתיס איי, לית והד הלמור בית יעקב, ולא אמרו דה הולס והד שורק. וכן כ"ז
מילין דכתיבין * וכל ליה ליה דכתיבי ענון ל"ו לית י"ל לית, ולא אמרו דכתיבין חיר"ק. והטוסתחאות
שמנלא בהס חול"ס או חיר"ק או שור"ק אינו מלשון צעלי התסורה רק התסורת הסופר שכתב כן כדי
להרעות שמוח הבין המסורה, ועמה אודיעך בטעם למה לא קראו לכן שמוח כמו שקראו לקמ"ן ולפת"ה.
זה לפי שהתנועות האחרות יש לכן סימן אחיות המשך, ר"ל הו"ו והוי"ד * * * * * והספיקו בשמות
האלו ולא קראו לכן שמוח אחרים, אבל הקמ"ן והפת"ה שזיין לכן אות המשך הוטרס ליתרין לכן שמוח
מיוחדים, וכן הקמ"ן קטן ופת"ה קטן שזיין לכן אחיות המשך על הרוב, כמו שיבארתי בפרק שירה,
לפיכך קראו לכן שמוח מיוחדים קמ"ן קטן ופת"ה קטן, ופת"ה קטן ומדקדקים אחרים ושע את שמוח
וקראו לקמ"ן קטן ציר"י, ולפת"ה קטן סגו"ל, ולדעת אליה הסכים דעת כלס צעוה, אבל שמוח של שאר
הנקודות לא הסכים עליהן דעת כלס צעוה, יש שקורא לנקודה אי חול"ס, ויש שקורא לו מלאפ"ס, וכן
קרא לו רש"י, כמו צבלה ויסימו, ופועלו לניעון ע"ס. ולאחנה האשכנזים קוראים לנקודה אי מלאפ"ס, ולא
ידעמי מאין האלמנהו, כי אין כלל ספרי המדקדקים והבקנים שקראו לו כן, אך קראו לו שורק, ולאחנה
קראו שור"ק לנקודה * והמדקדקים קריין לו שש קודות או קטן, והעיקר שקראו לו קבון שפתיס,
ויס שקוריים לו קבון פוס. נקודות * קראו לו חיר"ק, ויש שקוראים לו שבר, וכן קראו לו רש"י בהבנה
מקומוה וכהנ שהוא קראל כן בלשון ערב. וההכס הכוזרי שקראו לו חיר"ק שבר גדול וליציר"י שבר קטן, וצברו
לי כי החיר"ק של חטעה קטנה ר"ל שהוא בלא וי"ד הוא שקראו לו שבר, ואחיות שהוא עם חיר"ק קראו
חיר"ק הסה, ע"כ. וכבר קדם דברנו על זה צעתי סימן פ': הרתראה שמעשיהם בזה לריק וכו'. כמו
שהיו רבים צננים עמיס כדבר האפורי בהקדמתו ח"ל, רוב החכמים שראייהו והטעמה מיוחדים ומבחיילים
ומגמס החקירים הזאת המיוחדת לטופרים, והרצב"ע המשילס למו שמונה הענין והדפיין לספרי הרפואה כי
לא יגהה מכל זה מזור, ולא השקוף לטובה ז, והנביא האשמיס ההבחיילים האלה, אמר, ליכנה חלמרו החמיס
לחנה וגורס ה' אחט אכן הנה נשקר עשה עם שקר שופרים, ע"כ :

אבל

לב אמר הכוזרי אבל (כ"ל הוא) השתדלות בדבר חובה, עם שמירת התורה שלא יהיה דרך לשנותה, עם החכמה המופלאה, כי נראה מקביעות הנקוד והמעמים סדר שלא יהיה אלא מחכמה נעזרת, איננה מערך חכמתנו בשום פנים, ולא יתכן שיהיה מקובל אצל ההמון אלא מרבים רצונים או מיחיד רצוי, ולא יתכן שיקבל ההמון מיחיד אלא אם יהיה נביא או נעזר בענין האלוהי, כי החכם שאיננו נעזר

אוצר נחמד

לב אבל היא השתדלות בדבר חובה. תולה לי משבז כזה, כי ידעתי שכל זה חוב והכרח, וכל ההורס נשמרת ע"י המסורה והנקוד והמעמים: שלא יהיה דרך לשנותה. אלא שישלם בה השני בשום אום, כמו שזה דרך הספרים שבידו היותן כלשן ילכו מהעמק להעמק ישמחו בשמחתאות רבות, ואלו המסורה שומרת מן הספר, כי כל מלה או נקודה שיזאבה מן הכלל נמכר עליה במסורה כמס פטמים הוא כחוסר כך: עם הרחבתה הנפלאה. צירוף הכתמה הנלמדה שיש בה, ואין דמיון זה של המוסר הענין המובא בק"י כשינוי הקודם בשם המבטלים עולה לוס כלל: סדר שלא יהיה אלא מרובמה נעזרת. הסדר שאנו רואים נקוד ובעממים אינו מתכמה אומה לנולד עור רוח הקודם, וכאשר האריך ההכר כשינוי פ' מעלות העממים והנקוד והכמה שיש בה: ולא יתכן שיהיה מקובל אצל ההמון. ר"ל ומלמד מה שצריכה כי זה אינו רק מעורר רוח הקודם, הדיון נותן כן, שגללה יזאבו הכדמים מנצח הדור או שסוי מקובלים אצל רבים מכיון לא היה ההמון שומעם לקבל זה, כי ההמון אינם מקבלים דברי חכם עליהם: אלא מרבים רצונים. מן הרבים שפטים שרוא הכניות וזאת מהם, וכל שרוא הכניות וזאת הימנו וכו', ואותן הרבים קבלו גם כן מרבים עד מרע"ס: או נעזר בענין האלוהי. כמות הקודם: כי החכם שאיננו נעזר. שאם יהיה אותו יחיד חכם נלמד לא יתכן

קול יהודה

לב אבל השתדלות בדבר חובה עם שמירת התורה. ר"ל שיהיה אל

ההשתדלות ההוא ומשך אליו ענין שמירת המורה, כמאמר מוסרת סיגן לתורה. ח"ל שלא יהיה דרך לשנותה. וכן כהר רחב"ע בחתמה ספר יסוד מורה ח"ל. המלה כי יש שבר לשפלות בעלי המסורה, שזה כשומרי עומת העיר, כי בעבור עמדה הורה פ' וספרי הקודם על מחכותה בלי חוספה ומנרעה, ע"כ. וידעו בזה דברי הר' אליהו המהדק שקדם זכרו בקודמת, בחמרו כי לולא בעלי המסורה אשר העמידו התורה והמקרא על עמדם, כבר כלתה ההררה ונעמיה התורה כשתי תורות, ולא היו שני ספרים בכל ספרי המקרא שהיו מסכימים יחד, כאשר קרה לשאר ספרי המהברים. הלא הרבה כמה שמיים ותולדותיה נמלאו בהיגוס אונקלוס וכו', והבליגי בשכחה עד אמרו ואחר המעשה אשר עשו בעבור המסורת אי אפשר שגבלו על שיפול התוף ק' שמי בשום דל בכל ספרי המקרא, ולא לתם ח"ל מוסרת סיגן לתורה, וכן דרשו על פסוק איש חרבו על ירכו מפחד בלילות אלו המסורים והסמיים שלא תשחכה תורה בגלות, ע"כ. וקרובו לשמוע מה שכתב שבעלי המסורת היו למאות ולאליפים דוד אחר דוד, ועוד היום מי שיחפון לקרב אל המלאכה ולעשות מימינם וכללים למאות חשבון ממלות או ענינים ממשורת הכשות בידו, אך בנהיגי שלא יוסף ולא יגרע על מה שהסכימו עליהם אחי ככחה הגדולה במלאים והסכים ובקרי ובכתיב ובאומיות גדולות וקטנות פתוחות וסגורות ודמותה וכללה, גם לא יתחייב דברי בעלי המסורה בענין הנקודות והמעמים וסומי המלות שמהו הם ונחשו בהם מימינם וכו'. וסוף דבר נתן כהר מלכות בענין המסורה על ראש הספר המסורה אכלה ואכלה, הזכירו הרד"ק בערש קרב וקדם זכרו אליו בשני סימני ע"א. והבחינה חכב בהקדמת פירוש התורה, כי צידויה קבלה של אחת כי כל התורה כלה שמושי בשני הקב"ס, שהחיבות מחלקות לשמות בענין אחר, יאמרו תחשוב דרך משל כי הספוק בראשית יתחלק לציבות במסורת כן עונן בראש שית, וכל התורה כן מלמד ויחזיקין וינמיטוהיחיקין של שמות. וכבר כהר רש"י בפירושו שגמרה ענין השם הגדול של ע"כ בראש ענין הוא בני' פסוקים ויסע ויבא ויס, ומשני זה ספר תורה שבעה שני בראש אלה במלה או בחסר פסול וכו', עד אמרו אע"פ שאינו מעלה ולא מוריד כפי העולה שמתעבה, זה הענין שבעיני גדולי המקרא למעט כל מלה וכל חסר בכל התורה המקרא ולהכיר ספרים במסורת עד עורא הסופר הגניא ששהמלל בזה, כמו שחמרו מלפסוק ויקראו בספר בתורה האלהים מפורש וזוהי שכל ויביתו במקרא, ע"כ: עם הרחבתה המופלאה. נקשר למעלה עם אמרו אכל השתדלות, והכוונה שיהי זה השתדלות עם המלה המופלאה אשר ברוח פ' וספסל בס. חיה אמרו כי נראה מקביעות הנקוד והמעמים סדר שלא יהיה אלא מרובמה נעזרת. כיון בזה למדנו רוח הקודם שהיה למנוע ממדתנו הגבוהה, כלשון המורה בשני פ' מ"ה בחמרו שיהיה לשים ע"כ אליה שומעתי ויזכרו וכו'. וכן יורה לשמו בסמוך בחמרו אלא אם יהיה נביא או נעזר בענין האלוהי וכו'. והנה כח הראיה האלה פונה ועומד על טוב הסדר, כי אי אפשר היוות בלתי חכמה נעזרת כמו שהיהה מנאלה בחמרו ככחה הגדולה כמאמר: ולא יתכן וכו'. וסוף עוד ראיה הולכת על ששים, חיה כי צדאומנו ענין האיך והמעמים עם עולם זמנתי מקובל בחומה, לא ימלט אם שהיהה קבלה זו מרבים רצונים, וכבר אמרו סימן ל"ד ובמקומות זולתו כי לא יעבור על כמותם ההכמה. או שהיהה מיחיד רצוי, חיה לא יאוייר כי פס כשימו גביא או נעזר, כי יתן ה' את רוחו עליו אשר ישלח לו עזרו מקדס: כי הרחם שאיננו

נעזר טוען מי שהוא קרוב לו בחכמתו שיעשה כמעשהו :
לג אמר החבר אם כן הקבלה אנחנו והקראים הייבין בה, וכל מי שיוחד פי
 התורה הזאת הנמצאת על התכונה הזאת היא נקראת תורת משה :
לד אמר הכוזרי כן אומרים הקראים, אבל אחר שמצאו התורה שלימה אינם
 צריכים אל הקבלה :
לה אמר החבר והנה זה ספר משה הפשוט הצרכנו במלותיו ובדבורו בו אל כמה
 כתות מן הקבלה, "מן הנקוד (כ"ל מנקוד), ומטעם, ומפסוק, וממסורת,
 על

קול יהודה

אוצר נחמד

נעזר טוען וכו'. ויכן מגלה חכמה זיפו בקבל רב,
 כדבר החבר בראשון סימן מ"ט צלמו שהחולות
 החכמות לא יעמדו במחקר מפני שהם כמו הדבר
 המזויף, והענין האליה כזהב המזוקק הולך ומזויף.
 וכמו שצינור צהמים הסכל סימן כ"א מחמיר ירמיה
 הכל המה מעשה הפשוטים בעת פקודתם יאבדו, ר"ל
 שהם הפקדים והחכמים עליהם יהיו כדבר המזויף :

לג אם כן הקבלה וכו'. מכה הדברים שהוקדשו
 מסימן כ"ט ועד הגה, לקט קצירו ילקט
 שעב"ם צריכים הקראים להודות בקבלה, הואיל והמורה
 הזאת הנמשלת אלנו על הסכונה הזאת בלי נקוד
 וטעמים היא נקראת תורת משה, כי כן על זה החל
 היה משה ספר חוררו לפני ישראל, והם עם כל מי
 שזוהם צוה ומכריזים להודות כי הנוהג הטעמים
 והנקודות שמורות היו בלבוש קבלה מהיני בכל מה
 שנמשך על זה הספור עד הנה :

לד כן אומרים הקראים אבל אחר וכו'. ר"ל
 ענין הקבלה הזאת אשר דברת אפס קצוה
 יראו הקראים וכלו לא יראו, כי הנה כמה שהיה
 האורך אליו בענין הניקוד והטעמים שבלעדיהם לא
 ירים איש את לשונו לקרוא קריאה נכונה מונגה, עכ"ל
 יציאם מהכרה להודות בקבלה הואיל וספר החורר
 אשר שם נכתב לפני בני ישראל פשוט היה כמדובר.
 אולם אחר שמאלו החורה שלימה בנקודותיה וטעמיה
 אשר בהם ישלמו העינים על הדרך שזכרנו, אין להם
 לחפש דבר מעשה פסירושים יוצאים משפוטו של כתוב,

כי מה האדם צינא אחרי המלך בלי אשר כבר עשוהו קבל מעת קבל מעת חורה מתינו, והוא על ציונה וקומתה
 נכבדת ואין שם הכרה יתלמו להכרים כד דבר הקבלה, וכבר ידעת הרבות עינינו לא מוד בזהוה לאל ידך לעשות
 במעט מהם. והרי זה דומה למאמר אלעזר בן פנטיאל לינאי המלך כאשר פרח ממות הקראים על מנחם כהנ"ל
 (קדושין פ' האומר) וחזר ללמוד יבא וילמוד, ע"כ. ואלוה לפי הערה לא אמר זה המלך בגזירה מוחלטת שהיו
 בקראים חכמים על קבלת הנקודות והטעמים והמסורה, שהרי החבר ישאלו על ציורם זה סוף סי' ל"א, ובהם
 ל"ז יורה המלך בהשבונו כי לא ידע אהו מאומה. ע"כ אמרתי שאין זה כי משלמות החפוש ודקדוק,
 ונעשה כלאמר יונה שידו הקראים במתקת פענתך על קבלת ענין הקריאה, הרי לא יתחייב על השאר שיאמינו
 בקבלה על בציורם של דברים, כי ענין הקריאה לחוד וענין משמעותן של דברים לחוד :

לה והנה זה ספר וכו'. י"ל היה ספר וכו'. באחד ממי פנים אשר להעמיד גרסתו. אם שיהיה זה
 התחמת ספרו עם דברים הקדומים סימן ל"ג, והיו רואים להבטח עם מפורים ומלרעים לנלא
 הספיקו המלך, על הדרך אשר ביארנו בראשון סימן ז', או שזו"ל נוספה כזו המלא הדנה בהמשך הספורים.
 וכלל כוונה שאל נורך הקבלה מוצר בנקודות וטעמים מהולקת בעל דין כאומר, כ"כ שיהיה זה בעיני
 התורה ופירושיה, כי ארכה מארץ מדה ורחבה מי יס: במלותיו ובדבורו בו. כאלמדו למעלה סימן כ"ח
 ואמר כן במלה וזה כן בחזורים: אל כמה כתות מן הקבלה מנקוד ומטעם ומפסוק וממסורת.
 קרב

יתכן שיקבלו ההסון ממנו ענין מדש חף שיהיה מוטלג בחכמה :
 טוען מי שהוא קרוב לו בהכמתו שיעשה כמעשהו .
 ההסס האחר אע"פ שאינו חכם כמו זה מאחר שאין כדל
 בייסוס רק ברב נבטע, החכם הזה שבני טוען עליו שאף לו
 לכך כמובן והוא רוצה להסב הדבר אל ענין אחר, ולא ימלט
 שמשאלו חולקים צום. ולאנהו רואים שאין שום מתחוקת נקוד
 ובמסורת דבר שיש לחוש לו כתיי האתוס :
לג אם כן הקבלה וכו'. שהם הסיק החבר זמנו אשר חכה
 אל הכוזרי שא"ל ונלעדי הקבלה שללול הקבלה
 אין אלו יודעים שום מזה על בזיה מן התורה הכתובה בלי
 נקוד וטעמים, והקראים גרם הם ע"כ שידו בקבלה: על
 התכונה הזאת. בלי נקודות וטעמים שקך מסרה לנו משם
 רביו ע"ס :

לד כן אומרים הקראים. אף הם מודים שהסורה צריכה
 אל קבלת הניקוד והטעמים: אחר שמצאו התורה
 שלימה. אחר שלפי דעתם החורר כעת שלימה צריכה נקודות
 וטעמים כדי שתקובל להם, אומרים שאין צריכים עוד לבלוס
 מנחות שהסורה נרשע כשם אשר ציד הכתי יבראל :
לה והנה זה ספר תורת משה החורבני וכו'. כלפי מה
 שטען הכוזרי כעד הקראים שאיננו שהיה חורה
 שלימה לפניה מונחה בקרן זיית ואין נורך עוד לקבלה שקבלו
 ח"ל, הן הספר הפשוט בקריאת המלות ונקודותיו או רואים
 שקך מנחם פשוט בלי נקוד וטעמים וכשאלו אתו ארצין לקבלה :
 במלותיו. אין יהיו המלות בו נקראות: ובדבורו בו. כדי
 לקרוא הדברים הכתוב והספוק: אל כמה כתות מקבלה.
 כלומר אל מדרגות רבות מקבלה: מן הנקוד. כיצד יהיה המקוד:
 ומטעם. כיצד יהיה הדבור נעטם ע"י הגיטה: ומפסוק. איך
 להספיק

על אחת כמה וכמה אנו צריכים בעניניו ופירושו, כי הענין רחב מן המלות. התראה כאשר צמר להם החדש הזה לכם ראש חדשים על הרמיון, לא נסתפק העם אם רצה לומר חדשי המצרים שהיו ביניהם, או חדשי הכשדים שהיו עם אברהם

באור

קול יהודה

אוצר נחמד

לספיק ענין: בעניניו ובפירושו. לפרש ענין וסמוך זדינו הכתובים: כי הענין רחב מן המלות. ר"ל הכוונה שבמלות הוא יותר ארוכה משפט בעל. ד"מ סנה כתי בתורה לא תבטל גדי חלבך אמו, הסג הארבע לקבל בקריאת סמלם שהיא ב"ל אמו ולא ב"ל אמו, וכ"ס שלטו לזימן לקבל חס ענין כסבל בוס, אם הוא לבדו נאמר או גם האילים האורים, ואם חלב אמו או גדי זרקה לא ולא ב"ל אמו לבטל בכל חלב, ובכח שחלב גדי לא לא לב"ל אמו מניי בסמל אך למדש ח"ל: התראה כאשר אמר להם התרשע הזה וכו'. ר"ל הוא וכלה אך מלאו ידשו בלי הקבלה ענין מורגל ונלך כוס שהוא קביעות מועדים, שסס פנה גדולה בתורה ולכרות חתן וכתר יו"כ מלווים בנס מלבד המלאכות האמורות ביו"ט, ואילו לא סמכה הכורס על הקבלה אך לא ביארנו לנו מה הוא החדש הזה וכי"א אט חושבין וקובעים החדשים והשנים, מאלף שרבו הדעות והמנהגים בנס מחזרה שמש עד מנזאו: על הרמיון. ר"ל על דרך זה ודומה לזה ממש עלה ונחלר ציורים בתורה: לא בסתפק הענין. ר"ל התיאור שלא בסתפק בתורה: החדשי המצרים. כבר נודע כספרי הכמות הקראנאלוגיא שהמזרים היו מוונים בשנה ספ"ה יום ועושיין י"ב חדשים בשנה כל חדש שלשים יום, והמזם ימים היו מוסיפים אחר כלות החדש הי"ב מהשנן ומוונים המחדשים והשנים, מאלף שרבו הדעות והמנהגים היה להם בשנה ועשרים לחדש פענכארי (ר"ל שנת): או חדשי הכשדים. נראה שהיו חושבים כמו האשכנזי (ר"ל אשור), כי אחרו שנתו ש"ה"י ספ"ה יום ורכיע, והוא דומה ממש לשנת ויילואי"א (שעוד ביום מונין זו סרו"מ"ן ובגנ"ק"ן והיו"ים), והחלף ל"ב חדשים, אחד מ' ו אחד מ"א, מלבד חדש טענכארי הוא כ"ה יום ובכל ד' שנים כ"ט יום, וכן חושבין האשכנזי, מלבד שמתחילין השנה בחודש הקטאנר (ר"ל חצרי

קרא ארבעה חלו כמות הקבלה, ר"ל מינוס ועמיסם שונים, לזריכה לקבלה כמוחר למעלה, והם הארבעה שזכר סימן ל"א בחמרו ומה החשוב על אשר הקנו המקרא בסמוכים המלה וח"כ בנקוד וח"כ בטעמים וח"כ בטמורות: כי הענין רחב מן המלות. כי שומי קריאה המלות יונגלו בתחיים ומשפטים בעלי מספר, אכן לרחב עיני התורה ומשפטיה אין חקר, ומי זה ערב לבו לדעת לעשות את יסף דבר בפירושי מלוח התורה לולל הקבלה. וכמו שהפליח הרב"ע הוסיף על זה הדקדמותו לפירושי התורה בדרך השני, כי שם נלהם מלחמה לה' בשם זה פה לחלול ושר כאלו עיני החדש החדש לשמירה מועדי ה' כמשפט. וכמו שעשה החבר בכאן כי ראה ראשית לו להקרות שיהיה בענין זה. וז"ל התראה כאשר אמר להם החדש הזה לכם וגו'. ר"ל הם החשוב שאלמר להם המזוה הואת המופלח הסמומה והחמומה וכיוצא בה מהמזוה הזריכות ביאור, לא נסתפקו על עיניה לבקש שפיו דעת והבונה על פירושי פרטיה ודקדוקיה, אין ספק שבקשו לשבח זמח, ולולל כן אך נשא לבס אוחס בחכמה שהסכים דעתם למה שנאמר למשה בסו"י, כדבר הרב"ע ע"ב אל פרעה, היה משה לא פירש לנו בתורה אך נקבע עיני והחדשים, ואם לא מאלף אביב מה נעשה. והיו החמומה הוא תימה גדולה אך פירש דיני כל נעמי המורעט שהוא חלום אחד ולא יעמוד בכל זמן, והניח דבר המועדים שכל ישראל חייבים לשמרה בכל זמן, ויש כרח על אכילת חתן בפסה ויהל אכילת יום הכפורים. והנה אם סמך על המולד והיה לו לפרש אם הוא כפי המהלך האמנטי

או כפי מולד האמת שהוא כנגד המלות וכו', עד אמרו זה לאות כי סמך על קריאת ב"ד בכל דור ודור והיא הקבלה בידם וכו', ע"כ. והנה דברו בכאן דומה ומתקוהה וכו'. ועל מה שאמר חדשי המצרים שהיו ביניהם או חדשי הכשדים וכו'. הכיפה לרחוח מה שהכריח הרב"ע בפרשה המצרות, שהגיע שם כי מהלך הלבנה בגלגלה בנקודה הידועה כנגד גלגל המזלות עד שזנה אל הנקודה בעצמה, הם שבעה ועשרים יום ושלישית יום בקירוב. וביאר כי התחברותה עם השמש לא ישלם עד סוף כ"ט יום והניו ושמי ידוע שעה וע"כ הלוקים מתקין ישראל. ועוד ביאר כי השנה בחמה היא לשמש לבדו, כי הוא המוליד זמני ארבע העשורים, ובשס"ה ימים קרוב מרביעית יום יבוצו גלגל עד שזנו פעם אחת אל המזל אשר היה שם אהלם בתחלה, שבעבור זה נקרא שנה, ושאלו לגלגלה שנה כלל כאשר אין לשמש חדש כלל, כי לא יתחדש בו כלל, רק דבר החדש היא לאור הלבנה, ועל כן נקרא החדש גם ירח וכו'. והודיע שם כי בעבור ששנה העמים קרובה אל שנת החמה וראו ש"צ פעמים ההחדש הלבנה בשנת החמה, הלך ימי השנה על י"ב וקראו חלק החדש בעבור שהוא קרוב מיימות החדש הלבנה, ואחל הסכמה מהם אינה בדרך החולדות. גם הישמעאלים בעבור שמועדיהם מלוים צמיי חדשי הלגנה ומחלה השמש מלי ראות הלבנה, וראו כי י"ב חדש יש בשנת החמה, ולא מלאו חשבון יותר קרוב מזה, כי אין ציון שמי המספרים רק י"א יום, על כן שמו כל שנותיהם שנת הלבנה וכל שנה ישחנה מועד פסחם אמוריית י"א יום, עד שזיבו ל"ב שנות המה הם ל"ד שנות הלבנה, כי אלה אינם ע"ד המולדה. והסם לזה בתורה לשמור מועדיך במועדם, כי אמר שמור את חדש האביב ועשית פסח לה', והנה אם לא ימלא אביב חגי החדש נעשה פסח בחדש הסמוך אליו, וככה קראו הן הקצרים וסכות הן האסיף כי הקציר והאסיף מלוים חגיב, וראשו שאמר שלא נעשה סמך רק צמיי חדש הלבנה וכו' סכות. וכן